új Kéve

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Nyár vége táján

Otthon az óhazában ilyenkor, nyár vége táján, úrvacsorát osztanak a protestáns templomokban. Nincs semmi nevezetes egyházi ünnep; új kenyér van, az idei búza első őrlet lisztjéből sütött első kenyér; hálaadás Istennek, hogy ebben az esztendőben is kirendeli a mindennapit.

A hagyományos, főleg földműveléssel foglalkozó, nagyobb részében falusi társadalom jellegzetes ünnepe. Mi, svédországi magyarok, életformánkban meglehetősen eltávolodtunk ettől a világtól, s ha eszünkbe jutnak is hajdani nyarak áhitatai egy-egy vidéki templom hűvös félhomályában, ha érezzük is az új kenyér nemes óbor-zamattal elegyedő ízét a szánkban, ez csupán nosztalgia.

Meggondolhatnók pedig, hogy a mi életünkben is van egyfajta, az ipari társadalom működése által megszabott ciklikusság: nyári szabadságunk után újra keresni kezdjük a mindennapi kenyeret, azaz újra munkába állunk, gyermekeink újra iskolába kezdenek járni, új télre készülődünk, várjuk az új karácsonyt. Keresztényként pedig meggondolhatnók, hogy a krisztusi tanítás — az újszövetség! — mennyire hangsúlyozza a folytonos megújulás szükségességét: az új életre támadást a hitben, az új ember feltámasztását önmagunkban.

Fodor József grafikája

Protestáns gyülekezeteink tisztújítás előtt állanak. Ez is a ciklikusság jegyében történik, annak az érdekében, hogy gyülekezeteink világi vezetésében a megfáradt rutint felváltsa az új lelkesedés, tenniakarás és építő szándék. *„Új bort sem töltenek ó tömlőkbe; máskülönben a tömlők szétszakadoznak, és a bor kiömöl, a tömlők is elvesznek; hanem az új bort új tömlőkbe töltik, és mindkettő megmarad."* (Mt. 9, 17)

Ha még emlékszünk egy-egy új kenyérkor vett úrvacsoránk új erőt adó, új elhatározásokat sugalmazó, hálatelt örömére, készüljünk mindnyájan az új őszre, az esedékes tisztújításra ennek az emléknek az ihletésével — s ez akkor már nem csupán nosztalgia. [ ]

II. évfolyam 2. szám *Stockholm, 1994. augusztus*

CÍMEINK

Országos felügyelő/ Rikskyrkorådets Ordf.
STORLIND EUGEN
Skånegatan 32 B
252 52 HELSINGBORG
Tel/Fax 042-13 62 99

Országos gondnok/Rikskyrkorådets V.Ordf.
NYIREDY CSABA
Silvertärnegången 13
421 69 V. FRÖLUNDA/ GBG
Tel/Fax 031-29 63 17

Országos titkár/Rikskyrkorådets Sekreterare
TÓTH ILDIKÓ
Rektor Dahlsgatan 7/3
294 00 SÖLVESBORG
Tel/Fax 0456-140 37

Országos szervező/Programansvarig
BIHARI SZABOLCS
Duvgatan 87
554 64 JÖNKÖPING
Tel 036-14 88 66
Fax 036-14 07 17

Központi pénztáros/Kamrer
UDVARDY RUDOLF
Klippgatan 20 A
171 47 SOLNA/ STH
Tel /Fax 08-83 75 97

Stockholmi felügyelő/Ordf. i Stockholm
VERESS ZOLTÁN
Ekensbergsvägen 110/1
117 69 STOCKHOLM
Tel 08-744 09 91

Malmői felügyelő/Ordförande i Malmö
PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
Carl Herslowsgatan 10
211 47 MALMÖ
Tel 040-97 90 29

Szeretetszolgálat /Hjälpsamordnare
MAYER MÁRIA
Kaserngatan 18
723 47 VÄSTERÅS
Tel 021-18 59 27

Ljungbyi felügyelő/Ordförande i Ljungby
RÚZSA-PÁL PIROSKA
Märta Ljungbergsvägen 10/2
341 35 LJUNGBY
Tel 0372-848 05

Lelkész / Pastor
MOLNÁR-VERESS PÁL
Vintrosagatan 17/1
124 73 BANDHAGEN/ STH
Tel/Fax 08-86 36 39

Tudósítónk Oslóban/Korrespondent i Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
Nedre Toppenhaug 9
N-1353 BÆRUMS VERK
Tel (47) 67 56 21 05

új Kéve

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek lapja. Az északi országokban élő magyarok ökumenikus fóruma.
II. évfolyam 2. szám, 1994. augusztus

Felelős kiadó: **Storlind Eugen**
Szerkesztőbizottság: **Molnár-Veress Pál**
Veress Zoltán, Szentkirályi Csaga
A szerkesztőség postacíme
Vintrosagatan 17/1, 124 73 BANDHAGEN
Telefon és fax: 08 - 86 36 39

Vendégünk volt Glatz József

Amint arról hírt adtunk az Új Kéve 93/3. számában, **Glatz József evangélikus lelkész** volt az, aki a Svéd Egyház megbízásából az 1956 után Svédországba került magyar protestáns híveket gyülekezetekbe szervezte, és nyolc éven át pásztorolta.

Nem is vendégként, hanem régvárt kedves ismerősként, sokak számára barátként üdvözölhettük a Németországban élő, 35 évi szolgálat után tavaly nyugdíjba vonult lelkészt, aki régi nyáját jött most felkeresni Svédországban.

Egykori munkatársa, Szigethy Sándor lelkész és vallástanár Koppenhágában várta, ahonnan — rövid Eslöv-i pihenő után — immár együtt jöttek, és további három lelkésszel együtt ökumenikus istentiszteleten szolgáltak **Sölvesborgban**, a Nikolai-templomban, majd tartalmas, kedves estét töltöttek a sölvesborgi gyülekezet tagjaival. Erről az alkalomról külön beszámolóban szólunk.

Majd **Västerås** következett: istentisztelet a Mälaren egyik öblére néző Lövudden kápolnában, és testvéri együttlét a magyar-olasz klubhelyiségben, ahol kevés régi, annál több új gyülekezeti tag mellett vajdasági magyar menekültekkel is találkozott.

Glatz József, a háttérben Szigethy Sándor. Tångagärde, 1994 májusában

Stockholmban 30 év távolából is pontosan emlékezett, hogyan kell Bergshamrába menni, ahol egy ideig egy kedves családnál lakott, s akik ma is ugyanazzal a szeretettel várták. Örömöt jelentett, hogy a Betlehem-templomban tartott igehirdetését meghallgatni s vele találkozni néhány rég nem látott gyülekezeti tagunk is eljött, s a helyi svéd gyülekezet egyik küldötte is köszöntötte. A Magyar Házban rendezett vacsora alkalmával fiatalkori emlékeket idézve brommai barátai rögtönöztek számára kedves házihangversenyt, azok, akikkel évekig együtt béreltek egy házat, s ahol — a korabeli értesítő szerint — rendszeres ifjúsági esteket is tartottak.

Tångagärdén vendégünk résztvett az Országos Presbiteri Konferencián és találkozott az egyháztanács tagjaival. Amikor a gyülekezeti napra egybesereglett nagyszámú közönségnek színes, vetítettképes előadást tartott a gyülekezetté szerveződés első éveiről, többen könnyes szemmel vagy épp hahotázva látták viszont fiatalkori önmagukat a diaképeken.

Azok, akik csak most ismerték meg, a konfirmációval egybekötött pünkösdünnepi istentiszteleten zárták igazán szívükbe Glatz Józsefet. Nagy termetével, fehér szakállával úgy állt hallgatósága előtt, mint egy bibliai korból közénk jött apostol. Prédikációjával ifjainknak egy életre szóló útravalót adott.

Búcsúzása előtt mondta: ha a gyülekezet egykori tagjaiból kevéssel is találkozott, annál nagyobb örömmel tapasztalta, hogy a svédországi magyar protestánsok megifjodott közössége egy élő gyülekezet, melynek jövője van. Jó volt hallani ezt a megállapítást, melyben bíztatás is volt.

Köszönjük a szolgálatot, köszönjük az együttlétet, de elsősorban azt a nagy-nagy szeretetet és jóságot, mely egész lényéből sugárzott. Azt a szeretetet, amellyel csak egy igazi pásztor szeretheti nyáját. [ ]

KONFIRMÁLTAK 1994-BEN

Balról jobbra — az első sorban: Balázs Andrea, Csikós Kinga, Papsai Judit, Mayer Éva; — a második sorban: Köntzey Tekla, Köble Edith, Burány Judit, Király Izabella, Nágel Katalin, Pálffy Emese, Horváti Eszter; — a harmadik sorban: Csikós Olga, Bartik Lóránt, Pálffy Teréz, Pálffy László, Pálffy Anikó; — leghátul a lelkészek: Molnár-Veress Pál, Szigethy Sándor, Glatz József.

Amikor tizenhat konfirmandusunkkal bevonultunk a templomba, bevallom, az elérzékenyüléstől alig tudtam énekelni az »Erős vár a mi Istenünk« kezdő versszakát. Jobbról és balról zsúfolt padsorokban állt a gyülekezet, a menet élén három lelkész: Glatz József, Szigethy Sándor és Molnár-Veress Pál. Utánuk a 16 konfirmandus: ***Balázs Andrea, Burány Judit, Bartik Lóránt, Csikós Kinga, Csikós Olga, Köble Edith, Király Izabella, Köntzey Tekla, Mayer Éva, Nágel Katalin, Horváti Eszter, Papsai Judit, Pálffy Anikó, Pálffy Emese, Pálffy László és Pálffy Teréz.*** A zöld ágakkal és fehér virágokkal díszített padsorokban református, evangélikus, unitárius, szabadegyházi és római katolikus hívek, szülők és rokonok, ismerősök és ismeretlenek.

És mind magyarok: a kicsinyekkel együtt kétszáznál is többen. Többségük Svédországból, de eljöttek Norvégiából, Dániából, s a vendéglelkész Németországból. A látogatóban levők között voltak Magyarországról, Erdélyből érkezettek is.

Ilyen sok helyről, és ilyen sokan, egy mondhatni Isten háta mögötti helyen összejőve, ahol a kis templomon kívül alig van egy-két lakott tanya, nem csoda, hogy mindannyian érezzük: itt valami rendkívüli dolog történik velünk. Istennek hatalmas kegyelme tartja össze ezt az egész világba elszéledt, emberi logika szerint nyomtalan elsüllyedésre ítélt szórványt. Mert nem csak temetünk, hanem keresztelünk is. És lám, nemcsak elvilágiasodnak ifjaink, hanem egyre többen konfirmálnak is.

Ha nincs szél, a sas nem tud repülni — mondja a konfirmandusokhoz szólva Glatz József. Mi nem látjuk, de ő hatalmas szárnyaival a levegőbe kapaszkodva érzi, hogy annak mozgása, a szél az, mely viszi, egyre magasabbra emeli. Hasonlatos ehhez a szent szél, a Szentlélek ereje is, mely nélkül nem tudnánk „repülni". Pünkösd a Szentlélek kitöltetésének ünnepe, az egyház születésének ünnepe, amikor a Jeruzsálembe összesereglett sokezer ember az apostolok beszédét hallgatva mintha egycsapásra érezte volna meg, hogy vele valami rendkívüli dolog történik. Egy megmagyarázhatatlan erő öntötte el őket, értelmük megvilágosodott, s bár más-más nyelvűek voltak, mégis mind és ugyanúgy értették a hozzájuk szóló igéket.

De van idő, amikor a szél nem fú. És van idő, amikor nem

érezzük, hogy Isten szent lelke velünk van. Ilyenkor elcsüggedünk és reményünket veszítjük. De nem lehet ebbe beletörődni. A Szentlélek erejét kérni kell, — hinni kell abban, hogy rátámaszkodhatunk, s hogy az megtart, sőt, egyre magasabbra emel.

Fiatal, szép arcokat látok, amint konfirmandusainkra nézek. Tekintetük tiszta, sokmindent kifejez: érdeklődést, akarást, bizakodást és hitet. Igen, talán megérzik, hogy most épp velük is csoda történik. Szétszóródott, a hétköznapokon egymásról mit se tudó emberek tömege, egy közösség, egy gyülekezet van itt együtt, s tán egyet is akar. Istennek szent lelke ledönti az emberi lelkekben tornyosuló falakat. Országhatárok fölött ível át az egyet akarás, a jóság, a szeretet. És érzik ifjaink, hogy ebbe a nagy közösségbe ők is beletartoznak, nekik itt helyük és feladatuk van.

A feltett kérdésekre ékes magyarsággal válaszolnak. A gyülekezettel együtt mondják az egész keresztyénség hitvallását. És hitükről vallanak akkor is, amikor félkörbe állnak, s Joób Olivér uppsalai teológus gitárkíséretével éneklik: „Szelíd szemed Úr Jézus, Tekintsen rám, ha roskadok; Adjon békét, bocsánatot, Szelíd szemed Úr Jézus!" Konfirmációi vallástételük súlyát érezve mondják: „...Vallom egyházunk tiszta és igaz tanítását, és hozzá hűséggel ragaszkodom. Kérem a Szentlélek világosságát és erejét, hogy a bűn ellen harcoljak, a szeretetben növekedjek, és a hitben megálljak mindhalálig. Ámen."

Míg egymást váltva Glatz József és Szigethy Sándor egy-egy igehelyet olvasott, a gyülekezet lelkésze nevükön szólítva, kézfogással és áldásmondással bocsátotta útjára a konfirmandusokat. Utána első úrvacsoravételük következett. Majd az egyháztanács tagjai járultak az Úr asztalához, aztán a gyülekezet, s végül a lelkészek. A gyülekezettel és annak Urával, a Krisztussal való közösség megnyilvánulásának alkalma volt ez.

„Nagy Úristen, dícsérünk, Magasztaljuk nagy erődet, Menny és föld is mivelünk Látja s áldja műveidet. Mind öröktől aki vagy, Változhatatlan Úr vagy." — énekeltük újból a padsorok között, immár kifele vonulva.

A zsindelytetős, hegyes tornyát égbe fúró fehér fatemplom mögött, a dombhajlaton túl méltósággal nyújtózott a Tolken tava, s tükrén megcsillant a Nap.

A Mindenség fölött Isten arca ránk ragyogott.

Molnár-Veress Pál

KONFIRMANDUSOK KÉZIKÖNYVE*

Ott, ahol gyülekezetenként havi egy alkalom adódik istentiszteletek tartására, csupán álmodni lehet olyan hitoktatásról, mely a legtöbb otthoni gyülekezetben hétköznapi adottság. Konfirmációra készülő fiataljaink felekezeti hovatartozás szerint is megoszlanak, ezért az oktatásukra fordítható kevés idő nem ad lehetőséget az illető felekezet hittételeit külön-külön tárgyaló foglalkozásra. Igen váltakozó magyar nyelvtudásuk, továbbá a vallás, valamint az egyház- és hitélet kérdéseiben való fogalom- és szókészletük.

A jelen kézikönyvet az égető szükség hozta létre. Fontosnak tartottuk, hogy azt egészen az alapoktól kezdjük, beleértve magának a vallás szónak magyarázatát is. Tekintettel, hogy a keresztyénség a zsidó vallás talaján született, szükségesnek tartottuk ez utóbbiról is szólni.

Bő anyagot nyújt a BIBLIAISMERET fejezet, mely természetesen nem pótolja a Biblia ismeretét, csupán a benne való tájékozódásban segít.

Rövid, mégis igen sok adatot tartalmazó fejezet a TÖRTÉNELEM ÉS EGYHÁZTÖRTÉNET ÉVSZÁMOKBAN, mely az Egyház születésétől a reformáció koráig terjedő időszakhoz kíván támpontul szolgálni.

A KERESZTYÉN FELEKEZETEK fejezetben a történelmi egyházak mellett olyan felekezetekről és mozgalmakról is szólunk, amelyekkel egyre gyakrabban találkozunk, és sokszor felnőtt tagjaink sincsenek tisztában legalapvetőbb meghatározóikkal.

A BIBLIA KÖNYVEI-t olyan összefoglaló táblázat formájában közöljük, mely rámutat a másmás kánon szerint összeállított bibliák különbözőségeire.

A KONFIRMANDUSOK KÉZIKÖNYVE nem csupán fiataljaink, de felnőtt tagjaink számára is hasznos segédeszköz.

A kézikönyvet számos, az utóbbi években Magyarországon megjelent szakkönyv anyagából válogatva Molnár-Veress Pál lelkész állította össze és jelentette meg az Új Kéve Kiadó első kiadványaként 1994 májusában, Stockholmban.

Konfirmációra jelentkező ifjaink számára — tananyagként — megküldjük. Felnőtt egyháztagjainkat 1995 folyamán egy ehhez hasonló kézikönyvvel szeretnénk megörvendeztetni.

[ ]

*Konfirmandusok kézikönyve. 40 old. Új Kéve Kiadó, Stockholm, 1994.

TARTALOM

❧ **ELŐSZÓ** 3

❧ **VALLÁS** 5

❧ **A ZSIDÓK VALLÁSA** 5

❧ **A KERESZTYÉN VALLÁS** 6

❧ **A BIBLIA** 7
A Biblia elnevezései 7
A Biblia felosztása 7
Tájékozódás a Bibliában 8

❧ **MIRŐL SZÓL A BIBLIA** 9
Az üdvtörténet 9

ÓSZÖVETSÉG 9

1. ŐSTÖRTÉNETEK 9
1.1. A világ teremtése 10
1.2. Bűnbeesés az Éden kertjében 10
1.3. Özönvíz, az emberiség pusztulása, az élet átmentése 10
1.4. Isten összezavarja a Bábel tornyát építők nyelvét 11

2. IZRAEL TÖRTÉNETE 11
2.1. A PATRIARKÁK KORA 11
2.2. MÓZES ÉS JÓZSUÉ KORA 12
2.3. IZRAEL TÖRTÉNETE A HONFOGLALÁS UTÁN 12

3. PRÓFÉTÁK 13
3.1. A PRÓFÉTIZMUS ELŐTÖRTÉNETE 13
3.2. ÍRÓPRÓFÉTÁK 13
3.3. A PRÓFÉTIZMUS UTÓTÖRTÉNETE 14

4. VALLÁSOS ÉNEKEK, BÖLCSESSÉG- ÉS VITAIRODALOM 14
4.1. ZSOLTÁROK, ÉNEKEK ÉNEKE 14
4.2. PÉLDABESZÉDEK, A PRÉDIKÁTOR ÉS JÓB KÖNYVE 14

ÚJSZÖVETSÉG 15

5. AZ EVANGÉLIUMOK 15
5.1. Angyali híradás, Jézus születése 15
5.2. Napkeleti bölcsek 16
5.3. Jézus a nyilvánosság elé lép, kiválasztja tanítványait 16
5.4. Jézus csodákat tesz 16
5.5. Jézus etikája és tanítása 16
5.6. Jézus imádkozni tanít 17
5.7. Jézus példabeszédekben tanít 17
5.8. Az "istenkáromló" 17
5.9. Jézus szenvedéseiről beszél. Bevonulás Jeruzsálembe. Az utolsó vacsora. 17
5.10. Ítélet és keresztrefeszítés 18
5.11. Feltámadás, mennybemenetel 18

6. EGYHÁZ SZÜLETIK 18
6.1. APOSTOLOK CSELEKEDETEI 18
6.2. PÁL APOSTOL 19
6.3. A JELENÉSEK KÖNYVE 20

❧ **TÖRTÉNELEM ÉS EGYHÁZTÖRTÉNET** 21

❧ **KERESZTYÉN FELEKEZETEK** 22

A RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ 22
AZ ORTODOX EGYHÁZ 23
A LUTHERÁNUS EGYHÁZ 24
A REFORMÁTUS EGYHÁZ 25
AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ 26

A BAPTISTA EGYHÁZ 27
A METODISTA EGYHÁZ 27
AZ ADVENTISTA EGYHÁZ 28
A NAZARÉNUSOK 28
A PÜNKÖSDI MOZGALOM 29

A JEHOVA TANÚI 30
A MORMONOK 31

❧ **KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK** 33

❧ **MELLÉKLET: A BIBLIA KÖNYVEI** 40

A JÖVŐ INTELME A JELENHEZ

Kedves barátaim! Kedves honfitársaim nem csupán Svédországban, hanem abban a szellemi hazában is, amely politikai határoktól függetlenül mindenütt ott van, ahol négy-öt magyar gondolkodó fő összehajol!

István királyunk ünnepére gyűltünk itt egybe, és amikor lélekben összehajlunk, néhánnyal talán többen, mint négyen-öten, a csodának, a szakrális csodának valami furcsa közelségét érezzük. Mintha templomban volnánk, mintha a létünkre és sorsunkra vonatkozó szent, titokzatos kijelentés közvetítését várnók a magunk közül kijelölt beszélőtől.

Maga a beszélő is ezt várja. Napok óta olvas, jegyzetel, forgatja régebbi és újabb könyveit, főleg azokat, amelyek nemzeti létünk kezdeteiről szólnak, s mint a pap, aki vasárnapi prédikációjához keresi azt az igét, mely által Isten épp aznap meg akar nyilvánulni, keresi ezer éve lezajlott események, elröppent szavak, ezer éve porladó koponyákban született gondolatok itt és most meghallani érdemes üzenetét.

A történelem az élet tanítómestere, tartja a latin mondás, s ezt az antik időből származó bölcsességet, mely napjainkban kissé avittnak tűnik, drámai módon fogalmazza át egy mai francia filozófus: a történelem a jövő intelme a jelenhez. Hallgassátok meg még egyszer és figyeljétek meg: a történelem a jövő intelme a jelenhez. Igen, mert a jelennek nincs mit kezdenie a múlttal, nem befolyásolhatja, nem változtathatja meg több tudás, tisztább látás birtokában sem, pedig sokszor milyen jól fogna. A jövőnek azonban van mit kezdenie a múlttal. A jövő — azok által, akik néha eltöprengenek rajta — felmutatja a múltat a jelennek, hogy a jelen mint a múlt eredménye vagy mint a múlt kudarca, felismerje saját felelősségét a jövővel szemben. Hogy sokan, lehetőleg mindannyian megértsük: ahogy minket elődeink juttattak oda, ahol vagyunk, éppúgy utódainkat mi juttatjuk oda, ahol ők mondjuk ötven év múlva lesznek. Felgyorsult az idő: számunkra, a huszadik század végén, ötven év is távoli perspektíva.

István királyunk ezer éve viselt dolgai nagyjából közismertek. Apja sorsdöntő felismerése, hogy tudniillik a pogány, a nomád, a nyelvében elkülönülő, a zsákmányszerző katonai portyákra kalandozó magyar felmorzsolódik ellenséges környezetében, sorsdöntő cselekvésre késztette. Sorsdöntő cselekvések egész sorára. A kereszténység lelki és kulturális közösségébe vitte, az egyház fegyelme alá hajtotta népét; röghöz kötötte, azaz tulajdonképpen otthont adott neki alkalmi tanyák és szállásföldek helyett; az otthont — a hont! — néhány évtized alatt jól szervezett, erős, virágzó országgá fejlesztette. Aki ellene, pontosabban ez ellen az építés ellen fordult, azt eltiporta, lett légyen akár saját közeli rokona is. A pápától, kora jogrendje és saját hite szerint az egyedüli, az isteni hatalom képviselőjétől kért és kapott koronát, hogy vazallusokra éhes birodalmak szomszédságában, a bizánci és a német-római császárság vonzásában királysága függetlenségét jelképesen kinyilvánítsa, mi több, abban a korban egyetemesen elfogadott jogalapra helyezze; ugyanakkor német királyi házból vett feleséget, hogy országát dinasztikus kapcsolatok révén is a Nyugathoz, Európához kösse.

A tények ugyanazok, akárhányszor idézzük őket. De mint egy bibliai történet, mondjuk mint a zsidók kijövetele Egyiptomból s menekülő rabszolgák tömegéből néppé válása, vagy mint az apostolok eltöltetése szent lélekkel, a keresztény vallás születésének pünkösdi története — István királyunk története is kiválóan alkalmas arra, hogy esetenként új és új igazságok táruljanak fel benne, új és új üzenetek jussanak el belőle hozzánk a jövő intelmeként. Trianon után, amikor a Szent Istváninak nevezett Magyarország mint politikai alakulat óriási külső nyomásra összeroppant s megcsonkult, ennek az alakulatnak a megmentése volt az aktuális üzenet; gondoljunk itt például Kós Károly regényére, mely az ország-újjáépítés reményének életben tartására íródott. A harmincas években, amikor a maradék, ám végre újra független Magyarország erős német gravitációs térbe került, az állami szuverenitás, a nemzeti lét megőrzése lett a történet fő üzenete; ekkor figyelmeztetett például Szekfű Gyula arra, mi a jelentősége a pápától kért és nyert koronának, szemben a népét ugyanakkor megkeresztelő Boleszláv cseh herceg koronájával, melyet ő a német-római császártól kért és kapott, ez által a császár hűbéresévé válván. A negyvenes években, amikor előbb a zsidókat, aztán a németeket hurcolták el Magyarországról, emberek százezreit, akik magyar állampolgárok voltak; amikor magyarok és szlovákok tízezreit hajtották el szülőföldjükről, határokon át csereberélve őket megkérdezésük, beleegyezésük nélkül, mint a barmokat; a negyvenes években István király Imre herceghez intézett intelmeiből sugárzott az üzenet: „az egynyelvű és egyszokású ország gyenge, esendő; ennélfogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóindulatúan gyámolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben lakozzanak, mint másutt". Az ötvenes évektől pedig, amikor Magyarország egy új keleti nagyhatalom — sok tekintetben Bizánc utóda, örököse — gyarmatává lett, a történet minden vonatkozása külön-külön és együtt üzenetet kezdett hordozni: egy szabad, egy független, egy keresztény, keresztény műveltsége által a Nyugathoz tartozó és keresztény erkölcse által minden kisebbségével szemben szeretetteljesen toleráns, minden szomszédjával szemben baráti, békében és jólétben élő Magyarország, egy új, modern Szent Istváni alkotás eltökélt óhajtását.

Talán nem illetlen, se nem méltatlan dolog a beszélő részéről, ha eszetekbe juttatja, hogy néhány évvel ezelőtt ugyanitt, a stockholmi Magyar Házban, jelenlétetek és figyelmetek segítségével maga is megpróbált egy akkor időszerűnek érzett üzenetet találni a sokszor értelmezett történet közismert tényeiben. Nem kéri számon, hogy emlékeztek-e még rá: elmondja újra, megpróbálja összefoglalni. Egy olyan országrészből jöve, amelyben a magyar kisebbséggé vált,

Elhangzott 1992 augusztusában, a stockholmi Magyar Házban.

amelyet Trianon könyörtelenül kivont Magyarország politikai fogalma köréből, és Svédországba érkezve, ahol a magyar egy oldott kéve néhány búzaszálához hasonló diaszpóra, arra keresett választ, hogy neki, nekünk mindannyiunknak, a mai Magyarország politikai határain kívül élőknek, jelent-e valamit az eddig mindig földrajzi területként, ilyen egységként tételezett Szent Istváni alkotás. S megadatott felismernie, hogy jelent, igenis jelent, és megadatott neki az öröm, hogy vele egyidőben a magyar kisebbségek, a magyar diaszpóravilág sok tagja felismerte, amit egyébként — a beszélő ezt akkor nem tudta — már Babits Mihály megírt egy esszéjében: hogy István, első királyunk, nemcsak Magyarországot alkotta meg, a magyar nemzet is az ő műve. Messze vezetne részletekbe menően elemezni, hogyan értendő mindez, s most nincs idő rá; talán majd egy más alkalommal. Itt hadd idézzünk egyetlen tényt a történet számos közismert ténye közül: rex hungarorum, a magyarok királya, így neveztette magát a pápától nyert koronával a fején, Istentől származtatott hatalmas birtokában, holott a rex Hungariae, Magyarország királya kifejezésnek sem lett volna kisebb súlya, kevesebb diplomáciai értéke a kortársak szemében. István azonban nem kortársai kedvére élt, nem kortársai tetszésére alkotott; bizonyos, hogy nem is volt népszerű ember. Bizonyos, hogy kevesen szerették, még kevesebben értették; üdvösen félték inkább. Nincs sok alakja az egyetemes történelemnek, aki olyan távoli jövő számára gondolkodott és tett volna, mint ő; bizonyosak lehetünk benne, hogy a mi jövőnkből is az ő intelme szól a mi jelenünkhöz.

Annak a szellemi világba tartozó műnek, amelyet a rex hungarorum kifejezés fémjelez, annak a láthatatlan hazának egy kis életjele a mi együttlétünk is — az, hogy itt most Szent István ünnepét üljük. S még inkább az, hogy tudjuk: ezekben a napokban a föld számos délköre mentén ülik meg áhítattal az apostoli király ünnepét, elsősorban nyilván Magyarországon, ahol — reméljük — immár mély közösségi élmény minden ember számára, hogy a vértelen rendszerváltás után ez a nap a hivatalos nemzeti ünnep. Reméljük ezt, nem mintha nem tisztelnők a felmerült alternatívát, hogy tudniillik március 15-ike legyen a nemzeti ünnep, esetleg október 23-ika, hiszen mi ezeket is nemzeti ünnepeink gyanánt üljük meg; azért reméljük, mert érezzük az ünnepek mögött rejlő kérdések súlyát. A márciusi ünnep ugyanúgy, akár az októberi, egy-egy hősies, de elbukott, csak távoli következményeiben győztes forradalmunk emlékünnepe, amelynek lényegét a „rabok legyünk vagy szabadok" kérdése és a rá adott válasz foglalja össze a legtömörebben. Az augusztusi ünnep kérdése a „lenni vagy nem lenni", és a rá adott válasz jelentősége a szó szoros értelmében egzisztenciális.

Kedves honfitársaim azon a földrészen is, amelyet általában Európának hívnak, s amely meggyőződésünk és tapasztalatunk szerint Svédországot ugyanúgy magában foglalja, mint Magyarországot!

Ha visszanézünk csupán pár évvel ezelőttre, ha a felgyorsult idő szédületes száguldásában még elég jól emlékszünk az akkori világra, újra és újra csodának kell tartanunk, hogy a változásokat egyetlen élet folyamán megérhettük. S külön csodának kell tartanunk azt, az előbbivel zavarba ejtő módon ellentétes csodának, hogy a világ a Duna-Tisza síksága s a pannon dombok körül lényegében, szerkezetében mennyire visszafordul Szent István korabeli állapotába.

Nyugaton Európa vasbeton fala, mint valamikor a lovagvárak, Keleten s délkeleten új Bizánc, sőt új Bizáncok, amelyekről nem tudni, hogyan félelmetesebbek: külön-külön önmagukban-e, amikor egymással is rivalizálnak, vagy együttesen. Keletről nyugatra új népvándorlás. Északon s délnyugaton egy-egy különös képlet: egy-egy nemzet, sőt délnyugaton kettő, melyek a Szent Istváni országon belül nőttek fel, majd kiváltak belőle, s új államalakulatokba vitték az általuk is lakott országrészt, s amelyek most visszafordulnak — már nem a Szent Istváni országba ugyan, de abból származó önálló struktúrákba. Ezer év jövése-menése, tatár-törökdúlása, két modern világháborúja, szovjet rabsága, semmi sem bírta lényegében megváltoztatni a világ ezen tájának arculatát, s néhány véres szabadságharccal, eltiport felkeléssel együtt sem bírta eltörölni István királyunk országát, csak körülnyirbálni.

A rex Hungariae is bámulatosan maradandót alkotott, nem csupán a rex hungarorum.

Egy-egy ilyen ünnepi alkalomkor tehát talán nem vétek, ha némi büszkeséggel tekintünk haza és némi önérzettel magunkra. Tegyük gyorsan, ameddig van kedvünk hozzá. Mert ugyanakkor nőttön nő bennünk valami balsejtelem, a gerincünket néha jeges ujjal érinti valami veszélyérzet. Álmatlan éjszakákon feltornyosul előttünk, mint Vörösmarty lázas elméje előtt, a nemzethalál erőszakos változatainak egy-egy rémképe; máskor, szürkébb-józanabb perceinkben azon töprengünk, hogy ha Isten távol tart tőlünk minden látványos csapást, akkor egy új, egységes és egységesen unalmas, a Pireneusoktól a Kárpátokig s a norvég fjordoktól az Adriai-tengerig húzódó Európa konzumerizmusában, langymeleg jólétében, mindennapivá vált kriminalitásában, kábítószeres mámorában, erkölcsi céltalanságában tűnünk el. Felszívódunk egy jajszó, egy sikoly nélkül.

A jövő felmutatja előttünk a múlt intő jelét. István királyunk története tragikusan végződik: egyetlen fia, akibe úgy lehelte át saját lelkét, mint őbelé az apja, Géza nagyfejedelem — egyetlen fia meghal; s amikor ő is, már elaggottan, követi Imre herceget a sírboltba, gyönyörű alkotása, az ifjú Magyarország, züllésnek indul, meredeken zuhan a bűnbe és a belső ellenségeskedésbe. Az a mű, amely később ezer éven át kiállta egy fél világtörténelem megpróbáltatásait, kis híján elveszett néhány évtized trónkövetelőinek, zsoldosvezéreinek, pogány lázadóinak, pártütőinek, hűtlen asszonyainak, tolvaj kincstartóinak, garázda urainak, képmutató püspökeinek, egymás szemét kitoló, egymás fülébe ólmot öntő árnyékkirályaink kezén.

A beszélő azt hiszi, ehhez az üzenethez vezette őt az ihlet: a csodát is el lehet tékozolni. Ne vonjatok közvetlen párhuzamot a múlt s a jelen között, ne tévesszétek össze a példabeszédet a valóval, de higgyetek a bizonyságtevőnek, aki így szól: mindenki felelős mindenért. Mi is, itt Svédországban, maradék óhazánkért, az egészből lenyirbált darabokért és a rajtuk élőkért. Nem tudjuk, merre visz a végzet. S nem tudjuk, hogy van-e még tartalékban Istennek egy magyar szentje, egy Szent Lászlója, aki jön és még egyszer visszahozza az eltékozolt csodát. Nekünk. Helyettünk.

Veress Zoltán

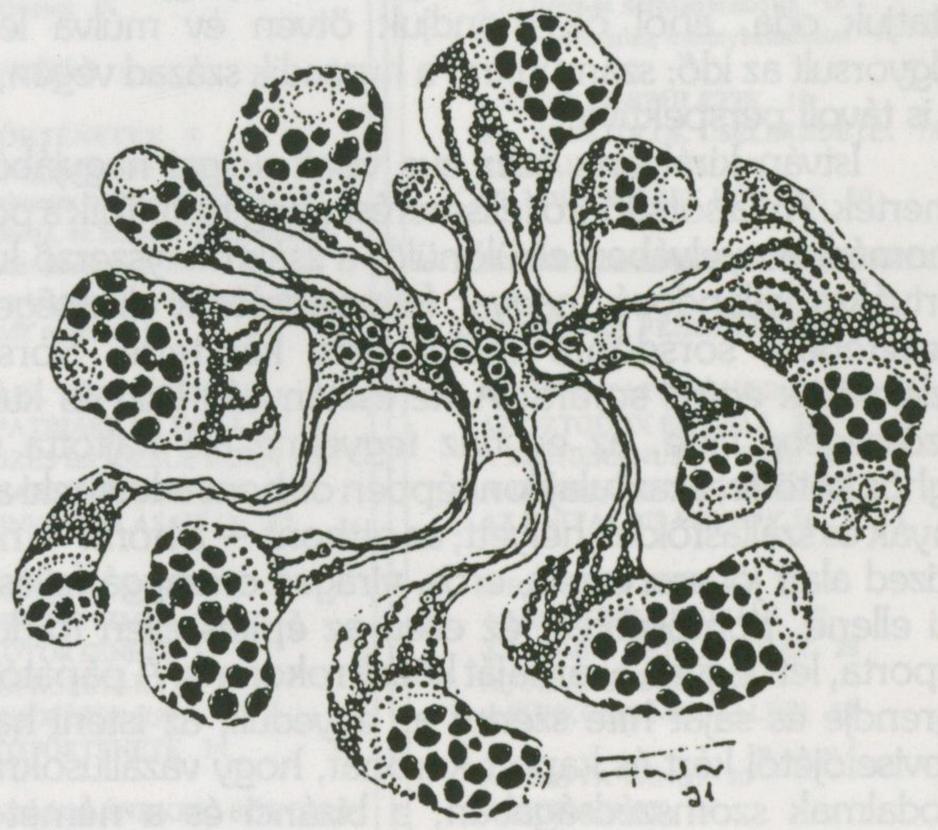

Fodor József grafikája

Istenes verseink

József Attila:

ISTEN

Hogyha golyóznak a gyerekek,
az Isten köztük ténfereg.
S ha egy a szemét nagyra nyitja,
golyóját ő lyukba gurítja.

Ő sohase gondol magára,
de nagyon ügyel a világra.
A lányokat ő csinosítja,
friss széllel arcuk pirosítja.

Ő vigyáz a tiszta cipőre,
az utcán is kitér előre.
Nem tolakszik és nem verekszik,
ha alszunk, csöndesen lefekszik.

Gondolatban tán nem is hittem.
De mikor egy nagy zsákot vittem,
s ledobván ráültem a zsákra,
a testem akkor is őt látta.

Most már tudom őt mindenképpen,
minden dolgában tetten értem.
S tudom is, miért szeret engem —
tetten értem az én szívemben.

ISTENEM

Dolgaim elől rejtegetlek,
Istenem, én nagyon szeretlek.
Ha rikkancs volna mesterséged,
segítnék kiabálni néked.

Hogyha meg szántóvető lennél,
segitnék akkor is mindennél.
A lovaidat is szeretném
és szépen, okosan vezetném.

Vagy inkább ekeszarvat fogva
szántanék én is a nyomodba;
a szikre figyelnék, hogy ottan
a vasat még mélyebbre nyomjam.

Ha csősz volnál, hogy óvd a sarjat,
én zavarnám a fele varjat.
S bármi efféle volna munkád,
velem azt soha meg nem unnád.

Ha nevetnél, én is örülnék,
vacsora után melléd ülnék;
pipámat kicsit elkérnéd,
s én hosszan mindent elbeszélnék.

Hogyan fogadta volna József Attila istenes verseit az Ószövetség prófétája? Bizony, ekkora „istenkáromlásra" alighanem megszaggatta volna köntösét. Méghogy Isten golyózó gyerekek közt „ténfereg"! Vagy hogy elpipázgat a költő-csavargóval! Hogy mi bájosnak, meleg szeretetből fakadónak érezzük e bizalmaskodást, az csak Jézus óta lehetséges. „Engedjétek hozzám a kisdedeket, mert ilyeneké a mennyek országa!" Vagy még egyértelműbb megfogalmazásban: „Bizony mondom néktek: ha olyanok nem lesztek, mint a kis gyermekek, nem mentek be a mennyek országába!"

Hogy Istent nem csak félni és tisztelni, hanem szeretni is lehet: ez Jézus forradalmának lényege. „Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy..." — így tanított bennünket imádkozni. A görög-római és az ősi zsidó kultúrától egyaránt idegen volt ez a viszonyulás az istenséghez. Olümposz lakói megelégedtek a kötelező áldozattal az ember részéről, aki adóját így leróva akár szórakozhatott is emberszabású — bár örök — életükön, viszálykodásaikon, szerelmi kalandjaikon. Jahvé számára is a hódolat, de méginkább az engedelmesség volt fontos; ezt kemény büntetésekkel vasalta be népén. A gyermeknek, a gyermeki léleknek egyik kultúrában sem jut szerep az istenséggel való kapcsolat terén. S akkor Jézus egyszerre példaképül állítja a gyermeket, az üdvösség feltételéül a gyermekhez való hasonlatosságot!

A világi irodalomban és művészetben jócskán késik a gyermek „felfedezése". Az angol preromantika nagy költője, William Wordsworth a 18. század végén már nem a felnőttektől megszokott leereszkedéssel fordul a gyermekhez, hanem egy szent titoknak kijáró tisztelettel. Híres mondása: „a gyermek a férfi atyja" azt fejezi ki, hogy a gyermek még birtokában van valami ősi értéknek, bölcsességnek, amit férfikorára elveszít, elfelejt az ember. Számos költő és művész kísérelte meg azóta, hogy leásson magában a gyermekig, hogy meglelje az elvesztett kincset. A gyermekrajzot utánzó „naivisták" közül azonban csak keveseknek sikerült a modorosság elkerülésével nagyot alkotni, mint Chagallnak a lebegő szerelmesekkel és a tehén hasába rajzolt kisborjúval. S a költők közül Weöres Sándornak: kozmikussá, mitoszteremtővé válni s ugyanakkor örök gyermeknek megmaradni.

József Attila húszévesen írta két istenes versét, már a férfiélet küszöbén. Zaklatott gyermekkor maradt mögötte, apa nélkül, egy mosásban elnyűtt anyával; a falusi lelenc és a külvárosi srác éhkoppos lézengése. „Nincsen apám se anyám / se istenem se hazám..." — parazsat gyűjt a fejére „Tiszta szívvel" verse. Nincs hazája? „Hazám" című szonett-ciklusa döbbenetes számvetés, kétségbeesett sikoly a felelősekhez. És lám, Istene is van: a világban tevékeny jóság, a mindenre kiterjedő gondviselés, akit egy kegyelmi pillanatban „tetten ért" a saját szívében s akinek munkálását megható buzgalommal, gyermeki odaadással kész elősegíteni.

Szente Imre

Észak honából

AZOKNAK AJÁNLOM*

„Véletlenül csöppentem ide. / Egymagamban. / Itt állok váratlanul, / mint gránitból kinőtt / idegen fa / és hajlongok a szélben.”

Skandináv költő írta ezt a verset, de Mervel Ferenc tolmácsolásában — magyarul — az átélés új tartalmával telítődik: a pesti bérházak, széles, forgalmas körutak világából jött idegen életérzésének ad hangot, akinek Észak földje rideg és magányos, akit nyomaszt a fenyőrengetegek csendje. Aki úgy érzi, hogy a parti halászkunyhók ablakai — figyelő szemek — a fjord résén kisiklott hajó végtelenbe vesző foltját követve szemük sarkából őt is figyelik. Embert ritkán látni a tájban. A magárahagyatottság érzése csak növekszik abban, aki Közép-Európa eszméktől súlyos egéhez szokott. Sorskérdések itt nem zavarják az idilli nyugalmat.

Mervel Ferenc ***ÉSZAKI VERSCSOKOR*** című kötetében, az Új Kéve kiadványában, északi költőket szólaltat meg magyarul. A tájversek sorát olykor az emlékezés hangja szakítja meg: *„Itt, ezekben a kis közökben, / sikátorokban / kószáltunk mindig / az őszi szürkületben. / Kék tőzegfüst úszott / a sötét házikók fölött. / Meg-megmártóztunk / a nyűgös gyerekhangok, / asszonyi pörlekedések / hullámaiban. / Ez volt a Világ. / Meghitt falak, / megkopott kövek, / kapuk között.”*

Svéd, dán, norvég, izlandi és förjszk versek között nem tud úgy válogatni, hogy a természet és táj évezredes változatlanságát, lenyűgöző szépségét, régmúlt idők idilli világát bemutató pillanatképek mellett ne vennénk észre a feltartóztathatatlanul betolakodó jelent: *„(...) partunk, rétünk, sziklánk / maholnap nem valóság: / az út, amin megyünk, / a környező világ / a villogó készülékeké... A márványfalú pénzpalotákban / gép rágja át a számokat, zsugorin ügyelve / minden tizedre. / Az egyenleget tudósok ellenőrzik / százszemű, gyanakvó elektronikával... // És mégis locsog a sziklák közt a csermely. / A fjord fölött madár repül”*.

Mervel Ferenc könyvek közt nőtt fel. Két országban tanult nyelvészetet és irodalomtörténetet. Azon kevesek közé tartozik, akik a skandináv nyelvek mindegyikét értik. Hét nyelven olvas verset, prózát. Idestova harmincöt éve fordító, huszonöt esztendeje nyelvtanár. Szakcikkeket publikált. Fél tucatnyi könyvet írt svédül tanuló magyaroknak és magyarul tanuló svédeknek. Összehasonlító nyelvtanát Budapesten is kiadták, az Akadémiai Kiadó gondozásában. Tudományos munkássága mellett új novellásköteten dolgozik és skandináv egyházi énekeket fordít magyarra, az itteni protestáns gyülekezetek készülő énekeskönyvébe.

Azoknak ajánlom ezt a kötetet, akik egykor véletlenül csöppentek ide, egymagukban, s álltak váratlanul, mint gránitból kinőtt idegen fa, és hajlongtak a szélben. Azoknak ajánlom, akik a végtelen fenyvesek csendjében szívszorongva kutattak barátok után. Akik talán csak évtizedek múltán fedezték fel a táj mellett az abban élő embert, a svédet, norvégot, dánt, izlandit és förjszköt, a skandináv lelkületet, s akik számára e versek immár nem egy bizarr világ kövületei, hanem kellemes emlékek az új földről, ahol otthonra leltek.

Hatvanadik életévéhez közeledve Mervel Ferenc kedves meglepetést nyújt Skandináviába sodródott honfitársainak, s otthoni olvasói előtt Észak titokzatos szépségeit csillantja fel.

MVP

* Mervel Ferenc: Északi verscsokor. Új Kéve, Stockholm, 1994.

„MINDEN ÍRÁSOK AZ MI HASZNUNKRA ÍRATTAK”

Jónas Hallgrímsson Izlandi dalától
Arany János Családi köréig

Az örök dilemmát talán Schopenhauer fogalmazta meg legtömörebben: »Költeményt nem lehet *„lefordítani”*, legfeljebb *átkölteni*.« Lám, mégis ott tülekednek a polcainkon a görög és a latin klasszikusok, az olasz, spanyol, francia és német verseskötetek, — legtöbbjük: magyarul! Pusztába kiáltott szó lenne a figyelmeztetés? Annyi biztos: minden szava igaz. Mégis vállalnunk kell a teremtő kihívást, hisz amúgy kirekednénk a világirodalomból, s a magyar vers is elnémulna a határmezsgyénknél.

A fordítás amolyan ablaknyitás, a világról alkotott körképünk kiteljesülése. Fehér foltokat tüntetünk el vele, s fogalmainkat telítjük új ízekkel, képekkel.

A műfordító nemcsak bűvész, hanem kötéltáncos is: nem minden szónak akad valódi mása a célnyelvben, s ha mégis, akkor az árnyalatok, társjelentések útvesztőjén kell átvergődnie. A szónak illata, zamata, évjárata van, mint a finom bornak. S ami az egyik nyelven annyira magától értetődő, az a másikban esetleg mesterkélt, erőltetett. A „délibábos róna” minden hazánkfiának ismerős, ám egy hegylakóban kissé ködös képet ébreszt. Az eddikus versek hasonlatait is ismerősebb párhuzamokkal kell felruháznunk a magyar olvasó előtt. Ugyanakkor kurtítatlanul meg kell őriznünk a költemény *mondanivalóját*,

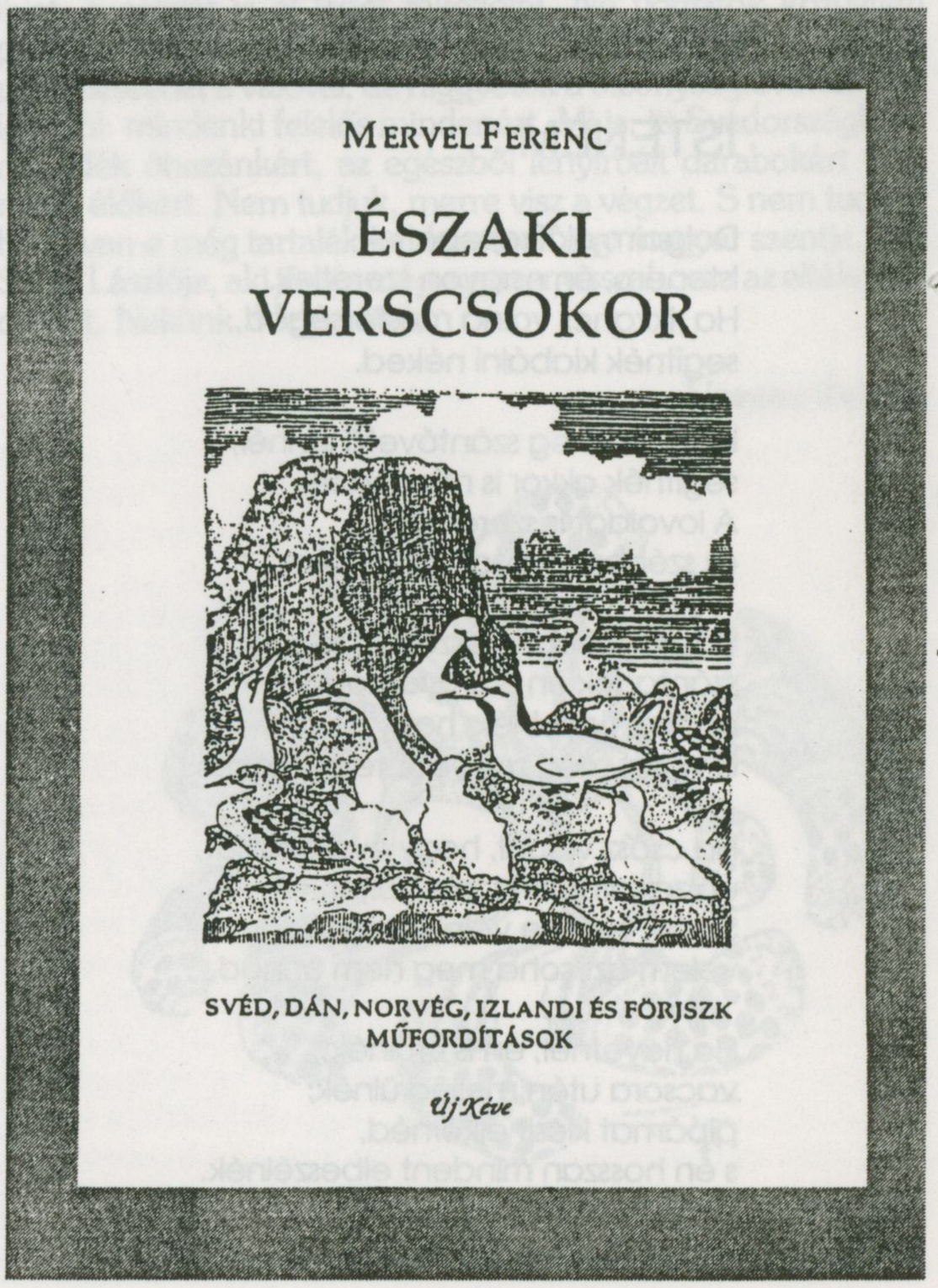

megpróbálnunk úgy átkölteni, hogy az új köntösben is hasonló asszociációkat ébresszen. Meg kell tartanunk szóválasztékát, stilisztikai eszközeit is. Ha játékos, pajkos hangú, nekünk is ezt a húrt kell megpendítenünk. Egyszóval: bűvészkednünk kell, ragaszkodni a költői gondolat magvához, s azt a *legtermészetesebb módon* áthangszerelni. Erről jegyezte meg valaha idősb Esaias Tegnér, växjöi püspök, nyelvész, tehetséges költő, hogy *„a fordításokkal valahogy úgy van, mint a menyecskékkel: korántsem mindig a legszebbek a leghűségesebbek."* Ugyanaz a táj többféleképp is megfesthető.

Bornemisza Péter, a magyar reformáció kiváló írója, Elektra-fordítását a következő kísérő sorokkal küldte meg Nádasdy Tamás nádorispánnak 1558-ban: *»(...) Magyarul fordítottam jobb részébe, jóllehet az játéknak szebb voltáért sokat hozzáadtam és más módon rendeltem, kit mindazonáltal neki tulajdonítok. (...) Bárcsak az községnek előmenetelire lenne, hiszen Szent Pál mondásaként: minden írások az mi hasznunkra írattak.«* Bornemisza Péter kétségkívül a maga fordítását tartotta akkor számunkra a legszebbnek, legjobbnak.

Sajnos, a remekművek nem mindig találnak avatott kezű fordítóra. Különösen a kisebb nyelvek esetében. A francia, német, angol verseket a legkiválóbb költők ma is ***eredetiben*** olvassák. Éppúgy, mint nagyjaink korában. Ne feledjük, hogy Arany János nemcsak legnagyobb epikus költőnk volt, hanem több nyelven értő, remek Shakespeare- és Arisztofanész-tolmácsolónk is. A »Julius Caesar« pedig Vörösmarty hozzáértő munkája nyomán jutott el hozzánk 1840-ben. Ugyanakkor a skandináv — s például a magyar és a finn — költészet többnyire csak kerülő úton, ***fordításban*** jut el a műfordítóhoz. Annál is nagyobb elismerés illeti azt a néhány elhivatott, ritka művészi érzékkel megáldott szakembert, aki oly sokat tett költészetünkért svéd földön. Csatlós János ezek egyik legjelesebbje volt. Ő lopta be József Attilát is a svéd szívekbe, s ó szólaltatta meg anyanyelvünkön a svéd költészet világszerte legismertebb alakját, Carl Michael Bellmant. Barátja és költótársa, Szente Imre pedig ugyanolyan szakavatott kézzel ültette át nekünk a finnek népi eposzát, a Kalevalát.

A Toldit — jóval korábban — maga Otto Manninen tolmácsolta Finnországban, méghozzá olyan egyedülálló érzékkel, hogy finn mezében is hamisítatlanul magyarnak hat. Mint a Peer Gynt és az Odisszeia esetében, itt is nagy feladattal kellett megbirkóznia, hiszen az archaizálás mindig *részleges*, különben a fordítás egyidejűnek tűnne az eredetivel, ami könnyen a közérthetőség rovására válna.

A költemény „egyéniségét" képeiben, felépítésében és ritmusában kell keresnünk. A magyar nyelv többfajta ritmust tud egyidejűleg teremteni. Ám egyes ütemeknek vannak bizonyos mértékei, melyek népzenénkben is otthonosak. Ezek dallama, csengése különösen kedves a magyar fülnek. Előfordul, hogy a műfordító növeli vagy csökkenti a szótagok számát, s ezzel a költeményt is közelíti a hazai szokványhoz, zenei ízléshez.

Vörösmarty írja, több mint százötven év távlatából, Shakespeare-fordítása kapcsán: »*Az ilyen munka nagy vállalat, s ha az angol szavak rövidségét s a mi szavaink hosszúságát vesszük: sort sorral visszaadni bajjal jár, néhol teljességgel lehetetlen, miért is vagy valamit kihagyni, vagy sort szaporítani kell. (...) A szójátékot, mely fordíthatatlan, rokon nemúvel fölváltani törekedtem. Shakespeare példájaként fél vagy töredék verseket is hagytam meg. Bizonyos végzeteket diphtongusnak vettem. Némely szavaknál, a versmértékre ügyelni nem lehetvén, inkább a numerust kerestem.*«

Lapozgatok a készülő gyűjteményben. Átfutom az *Izlandi dal* bevezető sorait, megragad Hallgrímsson feltétlen hazaszeretete, Kölcsey-szerű fennkölt szenvedélye. Karsten Hoydal, Carl Jóhan Jensen, Kristofer Uppdal, Kolbein Falkeid, Gustav Munch-Petersen, August Strindberg, Johan Hedborn, Gunnar Ekelöf, Pär Lagerkvist, Erik Blomberg és a többiek — izlandiak, förjszkök, norvégek, dánok és svédek — mind a saját színeiket adják a közös palettához.

„Minden írások az mi hasznunkra írattak." A költészet mesebeli kútja itt pompázik előttünk. Csupán rajtunk múlik, hogy mennyit merítünk belóle...

Valaha Arany *Családi kör*-ét azért ültettem át svédre, hogy a feleségemmel megosszam az útravalómat. Most anyámnak válogatok ajándékokat az északi kincsestárból.

Búcsúzóul hadd idézzek néhány strófát Arany Jánostól:

Családi kör

Este van, este van: ki-ki nyúgalomba!
Feketén bólingat az eperfa lombja,
Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak,
Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.
Mintha lába kelne valamennyi rögnek,
Lomha földibékák szanaszét görögnek.
Csapong a denevér az ereszt sodorván,
Rikoltoz a bagoly csonka régi tornyán.

Udvaron fehérlik szóre egy tehénnek:
A gazdasszony éppen az imént fejé meg;
Csendesen kérődzik, igen jámbor fajta,
Pedig éhes borja nagyokat döf rajta.
Ballag egy cica is — bogarászni restel —,
Óvakodva lépked, hosszan elnyúlt testtel,
Meg-megáll, körülnéz: most kapja, hirtelen
Egy iramodással a pitvarba' terem.

Nyitva áll az ajtó; a tüzeló fénye
Oly hivogatólag süt ki a sövényre.
Ajtó elótt hasal egy kiszolgált kutya,
Küszöbre a lábát, erre állát nyújtja.
Benn a háziasszony elszúri a tejet,
Kéró kis fiának enged inni egyet;
Aztán elvegyül a gyermektársaságba,
Mint a csillagok közé nyájas hold világa.

(...)

I familjekretsen

Det skymmer och gården går till ro för kvällen.
Mullbärsträdet nickar mörkt åt laduväggen,
Nattflugorna surrar, flyr, slår emot stugan,
Tystnar och lägger sig sömnigt i skymundan.
Som genom ett trollslag vaknar alla tuvor:
Nattens vandring börjar för trädgårdens grodor.
Fladdermössens vingar flaxar in i lugnet,
Och en uggla skriar i det gamla tornet.

Kon har mjölkats och nu skymtar hon vid logen,
Tyst råmande, stilla, lugn, sin vana trogen;
Trots att kalven stångas i sin hunger ivrig,
Står hon där i mörkret fredlig och orörlig.
En katt tassar tyst — den skäms att jaga flugor —,
Han ålar sig fram bland bråte, träd och tuvor,
Stannar till och ser sig om vid vattentunnan,
Och se'n med ett lojt hopp hamnar på verandan.

Farstudörrn är öppen; lågorna från spisen
Trollar fram på häcken lätta sagoväsen.
Lugnt, vid dörren, ligger en hund som i dvala,
Tassarna på tröskeln och på dem hans haka.
Husfrun silar mjölken där inne i stugan,
Låter lille sonen ta en klunk ur skopan,
Se'n sätter hon sig och ser på barnen bara,
Som ett vänligt månsken på stjärnornas skara.

(...)

Mervel Ferenc

FINNORSZÁGI SVÉDEK

Délnyugat-Finnország legnagyobb kikötővárosának finn neve: Turku.[1] A svédek Åbo-nak mondják.[2]

Turku vagy Åbo, ez a ma mintegy 160 ezer lakosú település 1812-ig — amikor is leégett s át kellett adnia a helyét Helsinkinek — a finnek fővárosa volt. Számottevő svéd kultúrörökséggel: püspökséggel, királyi várral, egyetemmel, színházzal, a reformáció előtti idők sok emlékével. Ma is működik benne svéd nyelvű színház és svéd főiskola: a neves Åbo Akademi.

„Finnországi svédek" — hosszú népnév. Szeretném lerövidíteni, de nem lehet. Mindkét összetevője fontos.

Régészeti leletek bizonyítják, hogy már a 9. században élt svéd anyanyelvű lakosság a mai Finnország területén. Lélekszámuk azonban aligha lehetett nagy. Jelentősebb svéd kolonizáció a 13. században kezdődött. A svédek nyugatról keletre vonultak, s találkoztak a keletről nyugatra és délre húzódó finnekkel. Egyes területek elsvédesedtek, mások elfinnesedtek a történelem folyamán, s állandósultak a nyelvhatárok is.

A 13. századtól Finnország a svéd királyság része lett, s az maradt a 19. század első évtizedéig, pontosan: 1809-ig. Nem állítható, hogy a svéd birodalomépítés tudatos és szisztematikus nyelvpolitikával járt volna együtt. Egyes folyamatok, fejlődési fázisok a finn nyelvnek kedveztek, mások a svédnek. A reformáció a maga bibliafordításával, kátéjával, ábécéskönyveivel a finn nyelv hasznára volt. Ekkor még a közös vallás — Luther Márton igéje — fontosabb volt a nyelvi hovatartozásnál. Az oktatás a 19. század végéig túlnyomóan egyházi kereteken belül folyt, s a papok és az „oskolamesterek" szembetűnően kétnyelvűek voltak.

Az államigazgatás területén némiképp más a helyzet, bár a svéd hatóságok nem részesítették előnyben szándékosan, erőszakosan pedig éppen nem, a svéd nyelvet. A hivatalnokok, a tisztikar, a nemesség tagjai mind tudtak svédül is, finnül is. A 17. századtól, az írásbeliség térhódításával azonban a hivatalnoki réteg, a felsőbb társadalmi osztályok tagjai elsvédesedtek. A svéd nyelv pozíciója megerősödött. A papok latinosították, görögösítették, vagy svédesítették eredeti finn családneveiket.

A 18. század elején az oroszok rövid időre elfoglalták az addig svéd uralom alatt élő Finnországot. A hatóságok képviselői Svédországba menekültek előlük. Nagy részük nem tért vissza, s helyükbe később — a svéd uralom helyreálltával — egynyelvű svédek kerültek. Ezek alkották a finnországi svéd „felsőosztályt", ahogy később nevezték őket. De nemcsak ezek. Finnek is keveredtek közéjük, eredeti finnországi svédek is, meg a tengert szegélyező városokból, Rigából, Narvából, Revalból, Pétervárról bevándoroltak. Egészen a második világháborúig a Finnországba idegenből betelepülők sokkal gyakrabban lettek svéd, mint finn nyelvűekké. Ez nagyrészt a svédek kereskedelmi fölényével függ össze. A svéd anyanyelvűek száma és aránya, néhány év adatait kiragadva, így alakult:

1610:	70 000 lélek, az összlakosság	17,5%-a
1749:	87 200	16,3
1815:	160 000	14,6
1880:	294 000	14,3
1900:	349 000	12,9
1930:	343 000	10,1
1950:	348 000	8,6

Jelenlegi lélekszámuk kb. 300 ezer fő, s az összlakosságnak mintegy 6 százalékát teszik ki. Fogyásuk egyik oka, hogy a svéd gazdasági csúcskonjunktúra idején sokan telepedtek át Svédországba. Számuk apadása 1970 után megállt, illetve jelentéktelenné vált: évente néhány százzal csökken.

A nyelvi hovatartozás megállapítása általában sehol sem könnyű, mindenhol át- meg átszövi a politika. Finnországban a válaszadás természetes és minden drámaiságtól mentes. Népszámláláskor megkérdik az állampolgár anyanyelvét és fő beszélt nyelvét, s beírják a kapott adatot, nem „szépítenek" rajta. A finnországi nyelvstatisztika igen pontosnak tekinthető, ami nemzetközi viszonylatban bizony ritkaság. Finnországi svédnek csak az számít, aki a svédet anyanyelvének vagy fő beszélt nyelvének tartja.

A kétnyelvűség a 20. század elejéig gyakoribb volt a finnek, manapság nagyobb arányban fordul elő a svédek között.

Különösnek tűnhet, de így van: a finn nemzeti ébredés nagyrészt a finnországi svédek műve. Adolf Ivar Arwidsson — emlékműve a turkui székesegyház mellett áll — a korai „fennománia", azaz a finn nemzeti eszme reprezentatív képviselője. 1791-ben született az akkor még svéd uralom alatti Finnországban, amely hamarosan orosz fennhatóság alá került. Az emlékmű alatt valaha tábla állt a következő svéd nyelvű felirattal: „Svédek nem vagyunk, oroszok nem kívánunk lenni, legyünk tehát finnek." Ugyanez ott állt finn fordításban is, de így: „Svédek már nem vagyunk..." A szöveg egyébként nem található meg Arwidsson írásaiban, de elképzelhető, hogy tőle származik. A tábla ma már nem áll a helyén: az emlékművet alkotó szobrász tiltakozására levették.

Arwidsson tulajdonképpen svéd nemzeti romantikus volt. A népdalgyűjtés ébresztette fel a finn folklór iránti érdeklődését. Uppsalában tanult, hosszú ideig élt Svédországban, a Királyi Könyvtár igazgatója lett. Svédország ebben az időben szűnt meg nagyhatalom lenni az 1809-ben elvesztett háború következtében, s a nemzeti romantika eszményeivel, a svédség mámorával vigasztalta magát. Keleti területeink odavannak, de legalább viszonylag homogén lett az ország! Egynyelvű nemzet lettünk! Arwidsson ezt a korszellem diktálta elméletet Finnországra is alkalmazni akarta, s így lett Turkuba való visszatérése után az első „fennomániás".

Tudományos karriert jósoltak neki, de ő az újságírást választotta. Nemzeti programot alkotott, és sajnálkozott Finnország kétnyelvűsége miatt. Meg kell védeni az anyanyelvet a külföldi hatásoktól! — írta, hírdette svédül, a finn nyelvre vonatkoztatva.

Gulyás Miklós

[1] A régi finn nyelvben a turku 'piac, vásár(tér)' jelentéssel bírt, mint a svédben a torg, vagy az ószlávban аТЪрг (ejtsd: t'rg). A Turku-val rokon eredetű számos városnév közül hadd említsük a szláv közvetítéssel keletkezett német Torgau-t, vagy a román Tîrgu- előtagú városneveket.

[2] A svéd Åbo az å 'patak' és bo 'otthon, lakás' összetevőkből áll. Magyar helységnévmegfelelője a Patakfalva, Patakhely lehetne. (Szerk.)

Évszámok a finn történelem jobb megértéséhez

7—8. század. A finn és karél törzsek mai lakóhelyeikre érkeznek
A népvándorlás koráig az Uraltól a Balti-tengerig terjedő területeken élő finn és karél törzseket a szlávok 6. századtól kezdődő terjeszkedése északra taszítja: a 7—8. század táján mai lakóhelyeikre érkeznek.

12—14. század. Finnország svéd, Karélia orosz uralom alá kerül
A svédek már 1150-től kiterjesztik hatalmukat a Finn-öböl északi partvidékére, majd Birger Jarl (1250—1266) a finn területek egészét bekebelezi. 1323-ban Karélia nagyobbik részét az orosz Novgorodi Fejedelemség veszi birtokába.

1527. A reformáció kezdete a finnek között
1527-ben Mikael Agricola közvetítésével terjed el a reformáció a finnek között. Ő fordítja le a Bibliát finn nyelvre.

16—17. század. Svéd egyeduralom a Balti térségben.
1555—1617. között viselt több háborúban Svédország megszerzi az egyeduralmat a Balti térség fölött. Finnország, Dél-Karélia, Ingermanland, Észtföld, Livföld és Kurföld a Svéd Királyság része.

1713—1721. között orosz megszállás
A második északi háború során, 1713—1721 között az egész finn-karél területet az oroszok szállják meg. A háborút lezáró nystadi béke értelmében Finnországban helyreáll a svéd uralom.

1809. Finn Nagyfejedelemség az Orosz Birodalom keretén belül
1808-ban az oroszok megszállják Finnországot, s 1809-ben az Orosz Birodalom keretén belül Finn Nagyfejedelemséggé alakítják. Fővárosa, Turku (Åbo), 1812-ben leég. Az új főváros Helsinki lesz. Az oroszosító II. Miklós cár 1899-ben felfüggeszti a finn autonómiát, mely 1905-ben helyreáll.

1917. Függetlenség Finnországnak
A finn parlament 1917. november 15-én kikiáltja az ország függetlenségét.

Szöllősi Antal

MAGYAROK SVÉDORSZÁGBAN

(Ötödik rész)

Az előző részben a 18. század végéig jutottunk el, Mária Terézia magyar származású svédországi követét, Theodor Christoffer Edler von Antivárit említve, akit az 1770-es évek elején Stockholmban temettek el.

Manovill Samu honvéd főhadnagy

A Magyarország és Svédország közötti közvetlen diplomáciai kapcsolatokra ekkortájt nem találunk adatokat, hiszen a Magyar Királyság a Habsburg Birodalom része, s külképviseletét az osztrák császári udvar látja el. Svédországba került magyarokról már csak a 19. század közepe táján hallunk újból. A vérbe fojtott ***1848—1849-es magyar szabadságharc menekültjei***ből többen Svédországban kerestek maguknak új hazát. Közöttük találunk egy érdekes személyt, egy honvéd főhadnagyot: ***Manovill Samut*** [54]. 1850—1852 között Stockholmban lakott, ahol mint újságíró (a ma is létező Aftonbladet-nél), mint nyelvtanár és mint kereskedelmi ügynök kereste kenyerét. Ő az, aki az Aftonbladet 1851. májusi és júniusi számaiban a magyarországi életről ír, s „Egy menekült kalandjai" címmel beszámol az 1848—1849-es magyar szabadságharcról és következményeiről. A beszámoló nagy feltűnést keltett, mert annak írója olyan személy volt, aki személyesen is részt vett a harcokban, s utána Svédországba menekült. Manovill feltehetően valamilyen ajánlással érkezett Stockholmba Lars Hiertához, aki az Aftonbladetnél, mint újságírót, keresethez juttatta, később pedig Manovill könyvének kiadója is lett. Cikkeit és később könyvét is Manovill németül írta meg, amelyeket Oscar Grafström fordított le svéd nyelvre. A 324 oldalas könyv címlapján ez áll: »***Tre år under och efter Ungerns frihetsstrid***, af Samu Manovill, v.d. premier-löjtnant vid ungerska Donau-Arméen. Stockholm, tryckt hos Joh. Heckman, 1851.« A cím értelemszerű fordítása így hangzana: Három év — Magyarország a szabadságharc alatt és után.

A svéd közvéleménynek a magyar szabadságharc iránti élénk érdeklődését mutatja az is, hogy ugyancsak 1851-ben, Malmöben fordításban kiadják ***Klapka György emlékiratait***: »Georg Klapka's MEMOIRER från Ungerns befrielsekamp 1849. Öfversättning. Malmö, tryckt hos B. Cronholm, 1851.«

Svéd nyelven egyébként ***az első magyar mű 1845-ben*** jelent meg — harminchat oldalon, ötven példányban: »Kisfaludy Károly: Brott och straff, Uppsala, Torsell« [55].

Magyarul pedig ***az első svéd mű 1844-ben jelent meg.*** »Flygare-Carlen Emilie: A sziget rózsája, Pest, Lakner Sándor fordítása« [56]. Kitűnő műveltségével, udvarias modorával, és mint magyar szabadsághős, Manovill igen sok barátot szerzett magának, különösen irodalmi körökben. Az akkori stockholmi lapok többször is megemlítik, mint résztvevőt, azon a ***Kossuth-estélyen***, amelyet 1851 őszén a ***la Croix'ska szalonban*** Sven Hedlund és egy Ignell nevű lelkész rendezett.

Manovill megpróbált a svéd hadseregbe is bejutni, de kérését — politikai okokból — az iránta érzett legmelegebb szimpátia ellenére sem tudták teljesíteni. A stockholmi osztrák követség ugyanis mindent megtett azért, hogy terve kudarcot valljon. Időközben Manovill értesítést kapott Magyarországon élő felesége haláláról, s ekkor elhatározta, hogy elhagyja Svédországot. 1853-ban már Észak-Amerikából írt svéd barátainak, megköszönve azt a segítséget, amelyet a svéd néptől kapott. New Yorkban telepedett le, ahol üzleti vállalkozásba fogott. 1897-ben halt meg, 40 millió koronát hagyva magyarországi rokonaira.

1870 és1880 körül ismét hallunk Svédországban élő magyarokról. Ezek elsősorban házasság útján kerültek Skandináviába. Egyelőre még keveset tudunk róluk.

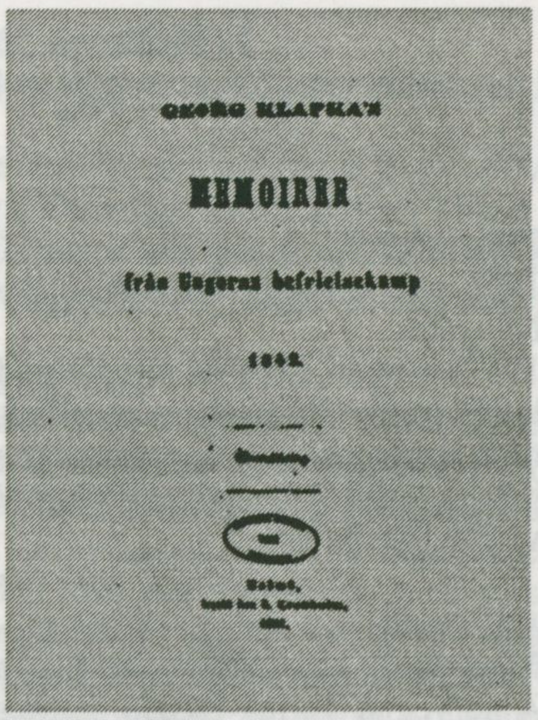

Klapka György Emlékiratai svédül A könyv borítója

Adatunk van arról, hogy a Vaxholm közelében levő Borgesund kastély úrnője 1870 táján a magyar ***Bosányi grófnőből*** lett ***von Höpken bárónő*** volt [57].

Arról is tudunk, hogy a »Nya Dagligt Allehanda« című svéd újság alapítójának és első szerkesztőjének, Adam Lingströmnek felesége egy magyar emigráns leánya volt, akit ***Kronecs Amy***-nak hívtak. Ő volt az, aki több neves svéd írót is megtanított magyarul, és neki köszönhető, hogy a múlt század végén élt Birger Schöldström, Lotten von Kraemer és Sigrid Elmblad lelkes Petőfi-fordítók lettek. 1896-ban Kronecs Amy a milleniumi ünnepségekre hazalátogatott, ahol meleg szeretettel fogadták [58].

1880-ban számszerint 16, 1890-ben 29, 1900-ban pedig 50 Svédországban élő magyar személyről tudunk [59]. Arról viszont, hogy ezek kik voltak, s hogyan kerültek ide, még nincs ismeretünk. Az adatok felkutatása a jövőre vár.

(Folytatjuk)

Jegyzetek:

[54] Birger Schöldström: Vid Pulpeten Nr. 14. Stockholm, 1908, 146—154. old.
[55] Szöllősi Antal: A svédországi magyar könyvbibliográfia (Kézirat, előkészületben).
[56] Dr. Kozocsa Sándor: Svéd irodalom magyar nyelven. Budapest, 1950, 3.o.
[57] Dr. de Pándy Kálmán (Stockholm) szóbeli közlése nyomán.
[58] Budapesti Napló, 1896. november 25. és a Budapesti Hírlap, 1910. december 18.
[59] Historisk statistik för Sverige 1720—1967. Del I. Befolkning. Stockholm, 1969.

EMLÉKEZŐ

Most induló »EMLÉKEZŐ« című rovatunkban a skandináviai magyar protestánsok múltjának fontosabb eseményeiről kívánunk áttekintést adni, úgy, ahogyan az a korabeli dokumentumokban, a gyülekezeti értesítőkben tükröződik. Egy-egy esemény jobb megértése, az összefüggések érzékeltetése céljából néhány más — Nyugat-Európa országaiba vagy távoli kontinensekre szétszóródott — gyülekezet életéből is hozunk híreket, többnyire közvetlenül az »Útitárs« korabeli számaiból válogatva.

1. Rész
1956—1962

Előzmények
1956 után mintegy 200 000 magyar menekül Nyugatra.
1957 tavaszán, Bécsben megállapodás születik a külföldre került magyar evangélikus és református lelkészek között: új országaikban felekezeti hovatartozástól függetlenül kölcsönösen gondját viselik híveiknek.

1957. április
Megjelenik az »Útitárs« első száma
A norvégiai Terray László szerkesztésében, a dániai Nødhjælpen kiadónál, Koppenhágában jelenik meg az »Útitárs«, a „Külföldön élő magyar evangélikusok lapja". 15 nyugat-európai, 7 dél-amerikai ország mellett a lap Észak-Amerikába, Ausztráliába, Izraelbe, esetenként máshova is eljut. A helyi gyülekezetek kezdettől az Útitárshoz csatolt melléklet formájában küldik szét saját értesítőiket.

Svédországi melléklettől az Új Kévéig (1957—1993)
Glatz József »Svédországi melléklet«-et (1957—1965) szerkeszt az »Útitárs«-hoz. Koltai Rezső »Skandináviai melléklet« (1966—1979), majd ismét »Svédországi melléklet« (1980—1985), később pedig »Kéve — Svédországi levél« (1986—1990) címet ad helyi értesítőinek. Ezek többnyire egy A4-es lap terjedelműek. Molnár-Veress Pál előbb meghagyja a »Kéve — Svédországi levél« címet (1990—1992), majd »Új Kéve« címmel 1993-tól önálló gyülekezeti lapot indít Veress Zoltán és Szentkirályi Csaga szerkesztőségi munkatársakkal. A lap felelős kiadója a mindenkori egyháztanács, melynek 1992-tól Storlind Eugen az elnöke.

Svédország, 1958—1959 nyara
Nyári konferenciák Rättvikben és Jönköpingben
Első ízben a dalarnai Rättvikben, a következő évben Jönköpingben rendezik nyári konferenciájukat a svédországi protestánsok.

Svédország, 1959. november
Az LB egyéni hozzájárulásra számít
A Svéd Egyház magyarokat Lelkigondozó Bizottsága (LB) anyagi kiadásaihoz a jövőben a magyar gyülekezetek hozzájárulására is számít.

Mennyi volt egy fizetés 1959—1960-ban?
Egy átlagkereset bruttó 1200, adózás után 900 korona, egy átlagos lakbér 300 korona volt. Ahhoz, hogy az akkori összeg mai (1990-es évekbeli) értékét felbecsülhessük, helyes, ha mindent 10-zel szorzunk.

Svédország, 1959. december
Egy hónapban 16 istentisztelet
Decemberben 14 városban 16 istentiszteleti alkalmat hirdet a naptár: Stockholm, Uppsala, Södertälje, Eskilstuna, Västerås, Örebro, Kristinehamn, Storfors, Borås, Göteborg (2), Helsingborg, Lund, Malmö (2), Koppenhága. Glatz Józsefet munkájában *Szilas Attila* és *Csáky István* is segíti.

„Nagyon hanyagul jártok a templomba"
„Ha csak a lelkészedet hagynád hiába várni, az a kisebb tiszteletlenség volna. Te azonban az Úristen hívását hagyod válaszolatlanul. Ezt szóvá kell tennem, mert nagyon hanyagul jártok a templomba" — írja Glatz József lelkész a gyülekezeti értesítőben.

Magyar gyülekezeti otthon terve
„Gyülekezeti otthont kell építenünk! *Wagner Nándor* szobrászművész sokszorosításra és eladásra Menekülés Egyiptomba című linoleummetszetét ajánlotta fel, melyről levelezőlapot és 30 x 50 cm-es kézi lenyomatot készíttettünk. Egy levelezőlap ára 60 öre, a kézi lenyomat 5 koronába kerül" — hangzik Glatz József felhívása.

Svédország, 1960. április-május
Vendéglelkészek szolgálata
Stockholmban *Dr. Molnár Rudolf* (Finnország), Storforsban és Göteborgban *Szigethy Sándor* teológus (Lund), Göteborgban *Pátkai Róbert* (London) tart istentiszteletet.

Norvégia, 1960. április
Trysil — Húsvéti ifjúsági konferencia
Európa országaiból mintegy 60 magyar egyetemista, vagy ilyen korú fiatal vesz részt a norvégiai Trysilben megrendezett, sítáborral egybekötött evangéliumi keresztyén konferencián. Előadók: Kerényi Károly professzor (Svájc), Sulyok Vince költő (Norvégia), Cs. Szabó László író (Anglia), Wagner Nándor képzőművész (Svédország), valamint Szépfalusi István (Ausztria) és Glatz József (Svédország) lelkészek.

Svédország, 1960. június
Az első országos presbiteri konferencia
Első országos tanácskozásukat Göteborgban tartják a svédországi magyar protestáns gyülekezetek presbitériumai.

Svédország, 1960. július
Nyári konferencia, újból Jönköpingben
Július 7—28 között újból Jönköpingben tartja (harmadik) nyári konferenciáját a magyar gyülekezet. A gyermekek részére első ízben »kis nyári iskolát« rendeznek.

Svédország, 1960. október
Téglajegy a ház javára
A gyülekezeti otthon céljára az egyháztanács *téglajegy* árusítását határozza el, melynek ára egyenként 100 korona.

Brazília, 1960. november
Egyházi központot vesz, ifjúsági üdülőt épít, lapot ad ki egy 250 tagú gyülekezet
A Gémes István-vezette, mintegy 250 tagú brazíliai magyar evangélikus gyülekezet *Sao Pauloban Gyülekezeti Központot létesít, a* fiatalok részére *Ifjúsági Üdülőt épít, »Együtt«* címmel pedig helyi értesítőt ad ki.

20 arc a 200 000-ból. A svédországi magyar protestánsok egy csoportja az 1958-ban, Rättvik-ben rendezett találkozón (Glatz József fényképgyűjteményéből)

Svédország, 1960. december

A házvételhez alapítvány kell

„Komoly tárgyalások folynak a gyülekezeti ház vásárlásának ügyében. Gyors iramban egy »alapítványt« kell létesítenünk. Néhány svéd állampolgársággal rendelkezó gyülekezeti tagunknak egy jogilag elismert testületet kell létrehoznia a ház megvásárlására, ügyeink felelős kezelésére."

Svédország, 1961. január

Az első stockholmi presbiterválasztás

"Stockholmi magyar protestáns egyházközségünk az eddigi ideiglenes egyháztanács helyébe a jogos követelményeknek megfelelő presbitériumot kell válasszon. Előkészítésére jelölőgyűlést tartunk. A presbitériumot a január 22-i istentiszteleti résztvevői szavazólappal választják. Minden 14. életévét betöltött személy szavazhat" — írja a meghívóban Balogh Zoltán gondnok.

Jelöltek és választottak

„Az egyházi élet iránt tanúsított érdeklődés és emberi magatartás szempontjait figyelembe véve" a jelölőgyűlés húsz személyt javasol a presbiteri tisztségre. Miután Szabó Imre felmentését kéri, a gyülekezet az aláhúzottakat választja meg presbitereinek:
Balogh Zoltán, Bojárszky Attila, Csuti László, Emődi Gábor, Emődi Pál, Gér Károly, Heinz Ádám, M.Kádár Barna, Kellner Pál, Koltai Rezső, Lagler József, Markotay Jenó, Orem János, Palágyi Csaba, Dr.Pándy Kálmán, Dr.Rácz Lajos, Dr.Szabó Endre, Szabó Imre, Szücs Kálmán, Weisz András.
A felügyelő Dr.Pándy Kálmán, a gondnok Balogh Zoltán marad. Az új pénztáros Emődi Gábor, az iratterjesztés felelőse Orem János lesz. A presbitérium megbizatása két évre szól.

Anglia, 1961. január

Díszes beiktatás a londoni gyülekezetben

Az Angliai Magyar Evangélikus Egyház ünnepélyes istentiszteletkeretébeniktatja be hivatalába *Pátkai Róbert* lelkészt. A beiktatást *D.Dr. Vajta Vilmos*, a Lutheránus Világszövetség teológiai osztályának igazgatója végzi a londoni *angol evangélikus lelkész*, a londoni *lett püspök*, továbbá *dán és amerikai lelkészek* segédletével. Képviseltetik magukat az ottani magyar *református és katolikus gyülekezetek* s a *magyar társadalmi szervezetek* is.

Argentina, 1961. február

Magyar lelkészképzés a Buenos Airesi Teológián.

A teológiai intézet *D.Leskó Béla rektor* vezetésével magyar szolgálatra képez teológusokat. Nevük: *Kadicsfalvy József, Ocsenás József, Leskó Károly, Zugor Ernó, Puky Ákos, Demes András, Klenk Lajos.*

Svédország, 1961. február

Az első magyar református istentisztelet Svédországban

A Magyar Protestáns Egyháztanács meghívására két hétre Svédországba jön *Tüski István* utrechti magyar református lelkész. A svéd sajtó is közli a látogatást, mint »unikumot«, mert ennek során tartják az első magyar református istentiszteletet Svédországban.

Már 4026 korona a ház javára

„A gyülekezeti ház céljaira saját gyújtésból 4026 korona áll rendelkezésre. Nincs túlzott erőfeszítésre szükségünk, hogy a célként magunk elé kitűzött 7000 koronát hamarosan elérjük. Eddig 19 téglajegy kelt el, de többen kezdtek havi 10, vagy 25 koronás részletre téglajegyet venni."

Anglia, 1961. március

Magyarnyelvű adások Luxemburg és Monte Carlo hullámhosszán

Pátkai Róbert londoni evangélikus lelkész hetente kétszer egy-egy negyedórás magyarnyelvű evangélikus rádióadást indít a luxemburgi és a Monte Carlo-i adó hullámhosszán.
(Az Útitárs 1993/5. számában Terray László 1963. október 4-re teszi a Norvég Misszió magyarnyelvű műsorainak indítását. Szerk.)

Svédország, 1961. április

Kézimunkavásár Göteborgban a ház javára

A gyülekezet asszonyai kézimunkavásárt rendeznek a létesítendő gyülekezeti ház javára. A vásár keretében műsoros estet adnak a látogató magyar és svéd közönség részére. Az eladásokból befolyt összeg május elejéig 650 korona.

1962 júniusában megnyitotta kapuit a svédországi magyar protestánsok Gyülekezeti Otthona Tångagärdén.

Svédország, 1961. május

Országos presbiteri értekezlet Malmöben

Skandinávia magyar protestáns gyülekezetei Malmöben közös presbiteri konferenciát tartanak, amelyen képviseltetik magukat az oslói és koppenhágai protestánsok is. Meghívottként jelen van Terray László, az Útitárs szerkesztője és Tüski István hollandiai református lelkész. Az összejövetelen országos egyházi szabályzatot dolgoznak ki.

Ausztria, 1961. május

Salzerbad — Húsvéti ifjúsági konferencia

A bécsi magyar evangélikus egyetemisták a Bécstól 75 km-re fekvó Salzerbad üdülőtelepen, az Alpok lábánál, húsvéti konferenciát rendeznek. Vezetői: Glatz József stockholmi és Szépfalusi István bécsi lelkészek. Előadói magyar írók, tudósok és lelkészek: Cs.Szabó László, Kerényi Károly, D.Dr.Vajta Vilmos, Terray László. A nyolcnapos konferenciára 11 országból 122 fiatal érkezik.

USA, 1961. május

Magyar evangélikus otthon Floridában

Egy tengerparti telken Floridában magyar evangélikus otthont létesítenek az amerikai gyülekezetek.

Svédország, 1961. május

A házfoglaló lefizetve, a telek kimérve

„A gyülekezeti házra folytatott gyűjtés eredménye meghaladta az 5000 koronát. A svéd egyház segítségével így lehetővé vált, hogy a foglalót lefizessük és a telek kimérése megkezdődjék."

Ausztria, Venezuela, 1961. június

Új gyülekezeti lapok

»Só« címmel havi gyülekezeti lapot indít Soós Mihály bécsi református lelkész. A caracasi magyar protestánsok »Üzenet« címmel havilapot jelentetnek meg.

Kanada, 1961. június

60 éves a kanadai magyar református lelkigondozás

Ünnepségen emlékeznek meg arról, hogy 60 éve indult meg a Kanadába kivándoroltak között a magyar református lelkigondozás. Az országban 82 000 magyar él, ebből 120 000 a protestánsok száma.

Norvégia, 1961. július

Nyári konferencia a norvégiai Greåkerben

A norvégiai Greåkerben 45 felnőtt és15 gyermek részvételével kéthetes nyári konferenciát rendeznek. Terray László (Oslo) és Nagy József (Graz) mellett több norvég lelkész is előadást tart. Közreműködnek: Koltai Rezső és Szilas Attila teológusok, továbbá Horváth József, Csiky János és Nagy Jenő gyülekezeti tagok. A gyermekekkel Horváth Imre és Péter Viola foglalkozik. A konferenciáról film készül.

Anglia, 1961. szeptember

Gyülekezeti otthon Londonban

Glatz József beszámol angliai látogatásáról: „Láthattam vidám, eleven, áldozatkész gyülekezeti életüket. Meglátogattam a londoni magyar reformátusokat saját gyülekezeti otthonukban. Ez a ház igaz egyházszeretetük gyönyörű tanújele."

Norvégia, 1961. szeptember

Tíz éve volt Norvégiában az első magyar istentisztelet

Terray László (Oslo), Glatz József (Stockholm) Pósfay György (Caracas, Venezuela) lelkészek részvételével Oslóban ünnepi istentiszteletre kerül sor abból az alkalomból, hogy *tíz éve volt az első magyar istentisztelet Norvégiában.*

Svédország, 1961. október

Vendéglelkész Venezuelából

A svéd egyház meghívására többhónapos látogatásra Svédországba érkezik Pósfay György caracasi (Venezuela) evangélikus lelkész.

Vasárnapi iskola indul Malmöben
Ebergényi Nándor tanár és Szigethy Sándor teológus Malmöben, a St.Petri egyházközség gyülekezeti házában vasárnapi iskolát indít. „Szeretnénk a gyermekeket bevezetni a magyar betü, dal, vers világába. Az idősebbekkel meg akarjuk ismertetni a magyar földrajzot, történelmet és irodalmat is" — hangzik a felhívás. A részvételi díj egy évre 10 korona.

Aláírták Tångagärde adásvételi szerződését
„Aláírtuk a szerződést, mely szerint legkésőbb 1962. január 1-ig átvesszük Tångärde gårdot, jövendő gyülekezeti otthonunkat! A 70 000 korona vételárból egyelőre 4000 hiányzik. A gyülekezeti otthon berendezésére Norvégiából kapunk nagyobb segítséget. Az ünnepélyes megnyitót pünkösdre tervezzük. Otthonunk egyelőre kb. 40 vendéget fogadhat egy időben. Júniusban gyermeknyaraltatást, júliusban nyári konferenciát, augusztusban ismét gyermekek fogadását tervezzük. Szeptemberben egyéni üdülésre tartjuk nyitva otthonunkat."

Svédország, 1962. január
Tångagärde a magyar gyülekezet tulajdonában
„Gyülekezeti házunkat megvettük. Isten segítségével a nyáron már magyar szótól, magyar zsoltároktól, népdaloktól, s magyar nevetéstől lesz hangos a ház.

Svédország, 1962. június
Tångagärde megnyitotta kapuit

"Pünkösd vasárnapján ünnepélyes keretek között megnyitottuk gyülekezeti otthonunk kapuit. Köszönjük Testvéreinknek, hogy áldozatkészségükkel hozzásegítettek e nagy terv megvalósulásához.

Gyülekezeti gyűjtésünk eredménye rövid idő alatt 13 000 svéd koronát ért el. Adományokat sokféleképpen kaptunk.

Téglajegyet vásároltak: Stockholmi gyülekezet: BZ, CBP, EP 2, FH, KF 2, LJ, OJ, OM, PK 2, PP; Göteborgi gyülekezet: BGy, DK, HF, KJ, KJ, SL, SzG, SzS; Malmöi gyülekezet: BI, VI; Boråsi gyülekezet: GS, MM, PJ, SzF; Västeråsi gyülekezet: NS, TD; Kisebb gyülekezetekből és vidékről: BE, BZs, ES, MA, MG, PJ, SzS, TG; Svéd barátainktól: 6; Finnországból: NGy 2; Norvégiából: BA, HL, SzS, TL; Dániából: FL, SzA.

A svéd egyházi segélyszervek 35 000 koronával járultak hozzá a ház megvásárlásához, továbbá matracokat, lepedőket és pokrócokat adtak ajándékba. A svéd egyháztól 20 000 svéd korona kölcsönt kaptunk, amit vissza kell fizetnünk.

Segítségünkre voltak a norvég és dán egyházi segélyszervek, Norvégiában és Dániában élő magyar híveink is. Hat német fiatal két héten át segédkezett a ház tatarozásában. Magyar testvéreink a ház víz és villanyvezetékeit tették rendbe, valamint tányérokat és evőeszközöket ajándékoztak."

(Folytatjuk)

svédországi magyar ifjak társasága

Csak az bánta meg, aki nem jöhetett el — búcsúzott vendégünk, Kisfalussy Bálint színművész az ifjúsági találkozó résztvevőitől, s mi is úgy érezzük: mindnyájunk számára feledhetetlen maradt e néhány nap, mely valaminek nem is a kezdetét, annál inkább a folytatását jelezte. A május 6—8-án Tångagärdén összesereglett fiatalok ugyanis nem mást akarnak, mint folytatni azt, amit az előttünk ideérkezett honfitársak sok-sok munkával és kitartással elindítottak, s mely biztosítéka lehet magyarságunk, anyanyelvünk, kultúránk, önazonosságunk megtartásának.

Kis híján 90 fiatal gyűlt össze Svédország minden részéről. Nagy sürgés-forgás volt már az érkezés délutánján: míg mindenki megtalálta szálláshelyét, a bográcsban gulyás készült, s a rádiósok a hangszórókat, a helyi stúdiót szerelték fel.

A műsort Kiss Elemér gondosan összeállított, gitárjátékkal színezett, jó érzékkel előadott József Attila-estje nyitotta meg, melyhez Tompa Anna képzőművész díszlete tökéletes környezetet teremtett. A kor hangulatát Mokos Ádám zongorajátéka idézte. Már ez az indítás is megadta a találkozó komolyságát, mely végig jellemző maradt. Persze a jókedv, a móka sem hiányzott, s a bemutatkozásra, ismerkedésre jó alkalmat adó esti tábortűz mellett a népdalokat már együtt énekelte, aki tudta. „A jó lovas katonának / de jól megyen dolga..." — fújta mindenki hévvel, jókedvvel, s a kuruc dalokat alföldi csikósének, dunántúli mókás dal, virágének követte, s Szente Imre figyelme, hogy a népdalt senki ne keverje műdallal, operettrészlettel. Bár az sem hiányzott.

A reggelt s az ébredező társaságot furulyaszó fogadta. Komoly nap következett, tanácskozással, megbeszéléssel. A délelőtti gyűlés hangulata olyan volt, mint amilyen egy pozsonyi országgyűlésé lehetett valamikor '48 táján. Lelkesedés, tenniakarás, vállalás — e három szóval lehet jellemezni az elhangzott beszédeket, hozzászólásokat. A sok-sok ötletből nagyszerű tervek körvonalazódtak, melyeknek célja mind ugyanaz: a gyökereket hagyományokat, az anyanyelvet ápolva megmaradni az idegenben is. Erről nem csak beszélni, de érdekében cselekedni kell. Jó példát adott erre Fodor Béla népi tánc oktató, aki a szabadban mezőségi, alföldi vagy épp háromszéki tánclépéseket tanított a kezdetben még ügyetlenül lépkedőknek. Lazításul labdarúgás következett, férfi-női vegyes felállításban. Majd újból komoly témán volt a sor: Mokos Ádám a szimfonikus zeneirodalom nagyjaiból Mozartot mutatta be. Életéről s művéről beszélt, majd zongorára írt darabjaiból adott elő. Ugyancsak színvonalas műsor következett, a szabadban: Fogarasi Kinga az EDDA könnyűzene-együttesről szólt, s hangszalagról zenéjükből válogatott.

Kisfalussy Bálint magyarságunk, öntudatunk, hovatartozásunk versekbe szedett vallomásával ajándékozott meg. Ennek súlyát humoros-mókás betét oldotta, melyet a művész 13 éves fia, Lehel hozott. Az est újból tábortűz mellett énekkel, tánccal zárult.

Napsütéses vasárnap reggelt érve istentiszteletünket a szabadban tartottuk. Isten elé vittük gondolatainkat, és imánkat is — megmaradásunkért. A bibliai igéket Arany János igéi követték: balladáit Szente Imre mutatta be.

Zárónap volt. Összegezéssel, jövőbe nézéssel. Új intézményt alakítottunk, melynek neve: Svédországi Magyar Ifjak Társasága, rövidítve a SOMIT. Ez egyelőre rendszeres találkozók formájában működik. Munkájához erkölcsi és anyagi támogatását biztosítja a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége (SMOSZ) és a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közössége.

Rendszeres találkozók sorát indította el a május 6—8-án összegyűlt 90 fiatal. Június 23-a és 26-a között került sor a következő, közgyűléssel egybekötött találkozóra, melyen a SOMIT kidolgozta és elfogadta alapszabályát is, továbbá vezetőséget választott és hosszabb távú programot állított össze. Az elsőhöz hasonló lelkesedés, tenniakarás jellemezte ezt az összejövetelt is. Komoly műsorokban sem volt hiány. Dr. Kiszely István, antropológiai kutatásait ismertetve őstörténetünket, távoli rokonainkat hozta a mához közelebb. Kovásznai Enikő a transszilvanizmusról és annak képviselőiről beszélt. A könnyűzene világát ezúttal az Illés együttes muzsikáját bemutató előadás képviselte. Kulik Károly és Fogarasi Kinga „Ki mit tud?"-versenyt szervezett. Mokos Imola összeállítása abban kívánt segítséget adni, hogyan hallgassunk klasszikus zenét. Rozsnyay Béla nemcsak kisplasztikáit mutatta be, hanem azt is, hogyan készülnek ezek. Stuber György a csángókról, életükről, művészetükről, muzsikájukról tartott roppant gazdag előadást, melyet diaképekkel, hangszeres zenével, énekkel kísért.

A kezdőnapról felvételt készített a Magyar Televízió Panoráma műsorának svédországi látogatáson levő stábja, s általuk a SOMIT híre a magyarországi nézők millióit is elérte.

Szeptember 16-án ismét találkozunk —búcsúztak a résztvevők, bizakodva, hogy Isten napsütést hoz reményeikre.

Tompa Anna 0433—208 97

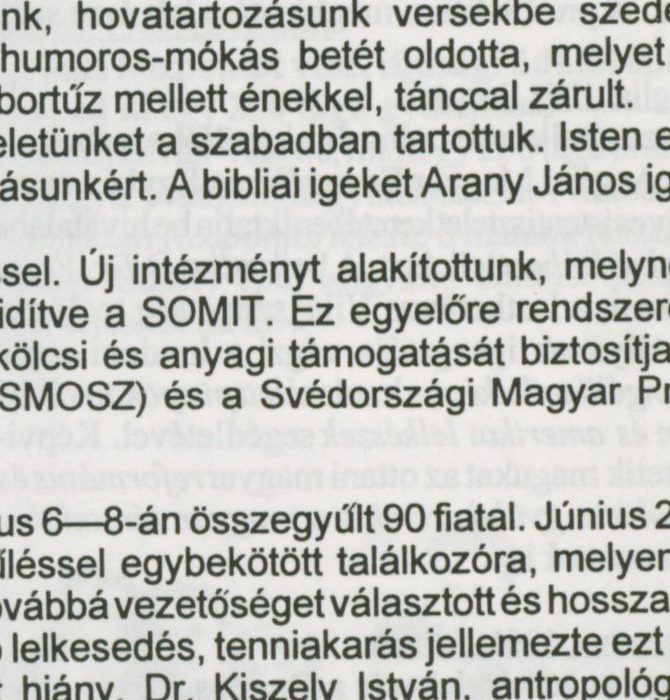

Ritka alkalom

A sölvesborgi ökumenikus istentiszteleten résztvevő lelkészek. Balról jobbra: Szigethy Sándor, Békássy Zoltán, Csúzdy Illés, Tóth Imre, Tommy Sandberg, Molnár-Veress Pál és Glatz József

Élénken él mindannyiunkban Tőkés László református püspök két évvel ezelőtti svédországi látogatásának emléke, úgyszintén az alkalomszerűen idelátogató lelkészek, teológusok szolgálata egy-egy gyülekezetünkben, vagy országos konferenciáink keretében. Áldásos alkalmak ezek, melyek mind lelkészünknek, mind híveinknek lelki gazdagodást jelentenek.

Legutóbb Sölvesborgban, az 1200-asévekben épült Nikolai-templomban gyülekeztünk össze, mintegy 160-an, reformátusok, evangélikusok, unitáriusok, katolikusok, magyarok és kisebb számban svédek., hogy tanúi lehessünk egy ritka eseménynek. Mennybemenetel napja volt — Svédországban munkaszüneti nap —, amúgyis ünnepi hangulattal, napsütéssel. Amikor az ódon templomtorony öreg harangja megkondult, konfirmációra készülő lányok kíséretében öt lelkész vonult be a templomba. Elöl a Németországból, Köln mellól érkezett vendéglelkész, ***Glatz József***, utána ***Tommy Sandberg***, a helyi svéd gyülekezet lelkésze, őt követte ***Csúzdy Illés***, a vajdasági származású, frissen kinevezett svédországi római katolikus lelkész, majd ***Szigethy Sándor*** egykor Växjöben lelkésszé avatott, most Lidköpingben tanító vallástanár, s a sort ***Molnár-Veress Pál*** lelkipásztor zárta.

Az első padokban ült ***Békássy Zoltán*** Zomborból nyugdíjba vonult református esperes, valamint a Kolozsvárról nyugalomba vonult ***Tóth Imre*** református lelkipásztor.

Ökumenikus istentisztelet volt ez, kifejezője annak, hogy Isten házában, egyházában minden őbenne hívőnek helye van, s hogy Krisztusban eltűnnek különbözőségeink, felekezeti megosztottságunk, emberi gyarlóságunk.

Mindegyik lelkész résztvett a liturgiában, evangéliumot olvasva, imát mondva, áldást osztva. Énekeinket úgy válogattuk, hogy azokat svéd testvéreinkkel is együtt énekelhessük.

Glatz József lelkipásztor prédikációja felelevenítette a svédországi magyar protestáns gyülekezet kezdeti időszakát, s azt a hitet és meggyőződést sugározta, hogy ha Isten jónak látta megtartani a kezdetben oly törékeny magyar gyülekezetet immár 40 éven át, atyai szeretete minden bizonnyal ezután sem hagy el minket, bárhol éljünk is a világon.

Kedves alkalmat jelentett az istentisztelet utáni kávézás, beszélgetés is, ahol a vendéglelkészeket koszorúként fogta körül az érdeklődő hívek sokasága.

Az esti órákban az Ynde turistaházba szólt a meghívó. A gyülekezet asszonyait dícsérte a bő és ízletes vacsora, s kivétel nélkül mindenkit a jó hangulat, a testvéri együttlét, a szeretet meleg légköre. Kiderült, mennyire szeret mindenki énekelni, főleg kánont, lágyan ringatót és ütemesen pattogót egyaránt. Az esti énekkoszorúval lassan elcsendesedtünk, áhítatot tartva, imát mondva magunkért, másokért, közelben s távolban élő szeretteinkért.

Köszönjük kedves sölvesborgi hívek, hogy a szeretetnek újabb tanújelét adtátok, s kérjük Istent, adjon mindannyiunknak még sok ilyen alkalmat, hogy a hitben gyarapodjunk és a szeretetben megálljunk. [ ]

Szeretet, öröm, békesség...

és önkéntesség volt a választásnak mottója mikor magunkra vállaltuk a magyar protestáns gyülekezetek vezetését három évvel ezelőtt.

Gyorsan teltek az évek, az őszi választások előtt az elmúlt évek tanulságait lemérve telve van most szívünk hálával mindazért, amit Istenünk adott a kis svédiai magyar szórványnak. Lelki épülésünk, lelki közösségünk, s az a tény, hogy gyülekezeteink fenntartása biztosítva van hálával tölti el szíveinket és hűséggel; add Urunk, hogy meg tudjunk maradni a veled való szent közösségben az elkövetkező mandátum három éve alatt is.

Add Urunk, hogy részesei lehessünk szeretetednek, s hogy meg tudjunk maradni a veled való szent közösségben és így gyülekezeteink élete is gyümölcsöt termő élet legyen.

A Lélek gyümölcseit őriznünk kell, de az is igen fontos, hogy az ősszel megválasztandó vezetőség „magunkat" vegyen gondozásába. Az egyháztanács tagjai előtt sok munka van, tényleges tettekre van szükség, cselekvő és a szeretetet munkáló vezetőségre van szüksége a kis protestáns gyülekezetünknek.

Boldogok vagyunk — svédiai magyarok — mert eddig közel 40. éve ránktekintett az Úr. Boldogok lehetünk, mert vétkeinket megbocsátotta az Úr és szemeinket megnyitotta a hit dolgainak a megismerésére.

Avval a kívánsággal zárom a jelenlegi vezetőségünk munkaperiódusát, hogy „Fordítsa az Úr az Ő orcáját 'mi reánk' és adjon 'nekünk' békességet az elkövetkező években is.

Storlind Jenő
országos felügyelő

új Kéve

AZ ŐSZI GYÜLEKEZETI VÁLASZTÁSOK MENETE

I. ELŐKÉSZÍTÉS

1. ELŐKÉSZÍTŐ PRESBITERI GYŰLÉS AZ ISTENTISZTELETET MEGELŐZŐ HÉTEN. (LÁSD A TÁBLÁZATBAN)

A) A PRESBITÉRIUM:

— Összeállítja a választói névjegyzéket [1].
— Összeállítja a presbiterjelöltek listáját [2].

2. KÖZZÉTÉTEL (IDŐPONTJÁT LÁSD A TÁBLÁZATBAN)

A) A PRESBITÉRIUM:

— Közzéteszi a választói névjegyzéket;
— Közzéteszi a presbiterjelöltek listáját.

B) A GYÜLEKEZET

— *Ellenőrzi* ***a választói névjegyzéket, kiegészíti*** *azt és az esetleges téves adatokat* ***helyesbíti.***
— *Ellenőrzi* ***a presbiterjelöltek listáját:***
— ***kiegészíti új jelöltjeivel.*** [3]

3. A KÖZZÉTÉTELT KÖVETŐ HÉTEN:

A) A PRESBITÉRIUM

— Véglegesíti a választói névjegyzéket;
— Véglegesíti a presbiterjelöltek listáját;
— A jelöltekek felkéri: nyilatkozzanak, hogy megválasztásuk esetén vállalják-e a presbiteri.tisztséget.
— A címváltozásokat, a szavazatra jogosultak számát és a végleges jelöltlistát közli a lelkésszel.

B) A LELKÉSZ:

— korrigálja a központi névjegyzéket;
— a jelöltek neveit tartalmazó, megfelelő számú szavazólapot [4] készíttet minden gyülekezetnek.

II. GYÜLEKEZETI VÁLASZTÁSOK

1. VÁLASZTÁSI KÖZGYŰLÉS AZ ISTENTISZTELET ALKALMÁVAL (IDŐPONTJÁT LÁSD A TÁBLÁZATBAN)

A) A PRESBITÉRIUM

— beszámol az eltelt mandátumidő alatt végzett munkájáról.
— testületileg lemond.

B) A GYÜLEKEZET VÁLASZTÁSRA JOGOSULT TAGJAI:

— ***választási elnökséget, szavazatszámlálókat és választási ellenőröket neveznek ki.***

C) AZ ELLENŐRÖK

— *a választási névjegyzék alapján és a* ***felhatalmazások*** [5] *figyelembevételével* ***kiosztják a szavazólapokat.***

D) A GYÜLEKEZET VÁLASZTÁSRA JOGOSULT TAGJAI:

— ***kitöltik a szavazólapokat*** *és urnába teszik.*

E) A SZAVAZATSZÁMLÁLÓK ÉS ELLENŐRÖK

— *a leadott szavazatokat megszámlálják*

F) A VÁLASZTÁSI ELNÖKSÉG

— *eredményt hirdet.*
— *elkészíti és hitelesíti a* ***választási jegyzőkönyvet.***

III. A VÁLASZTÁSOK UTÁN

1. AZ ÚJ PRESBITÉRIUM MEGTARTJA ELSŐ GYŰLÉSÉT:

— a gyülekezeten belüli feladatokat szétosztja a presbiterek között
— **kijelöli küldötteit az országos presbiteri értekezletre**

MAGYARÁZAT:

(1) ***Választói névjegyzék***

A gyülekezeti névjegyzékből a presbitérium kijelöli a felnőtt (18-ik életévét betöltött), szavazásra jogosult tagokat. Ezeknek névjegyzéke a választói névjegyzék. A kifüggesztéskor a gyülekezet tagjainak lehetőségük van a pontatlanságokat kiigazítani.

(2) ***Presbiterjelöltek listája***

A jelenlegi presbitérium javaslatot tesz arra, kik legyenek az új presbitérium tagjai. Az általa összeállított presbiterjelöltek listáját a kifüggesztéskor a gyülekezeti tagok új nevekkel egészíthetik ki. Ezek összességükben alkotják majd a presbiterjelöltek véglegesített listáját.

(3) ***Új jelöltek***

A gyülekezeti tagok újabb jelölteket nevezhetnek meg. Az újabb jelöltek nevei felkerülnek a presbitérium által összeállított jelöltlistára.

(4) ***Szavazólap***

A szavazólap első oszlopa fentről lefele ábécé-sorrendben tartalmazza a jelöltek neveit. A nevek mellett további három oszlop áll: 1. Felügyelő, 2. Presbiter, 3. Ellenőr.
Először a »***Felügyelő***« oszlopban X jelet írunk a gyülekezeti felügyelőnek javasolt személy neve vonalában.
Utána az »***Ellenőr***« oszlopban jelöljük meg X-szel az erre a tisztségre javasolt személy nevét. ***Figyelem!*** *Az ellenőr elsősorban a pénztári tevékenységet és a presbitérium pénzügyekben hozott döntéseinek törvényességét vizsgálja. Ezért,* ***amíg ellenőri tisztét tölti be, nem tagja a presbitériumnak, hanem amellé rendelt tisztségviselő.*** *A presbitérium gyűlésein viszont résztvesz.*
Végül, a »***Presbiter***« oszlopban X-szel jelöljük meg az erre a tisztségre javasolt személyek neveit. A nem-javasoltak nevei mellett a kockák üresen maradnak.
A szavazólapon még egy kérdésre adnak választ a szavazók: [Felügyelővel együtt] ***hány tagú legyenapresbitérium?*** A kérdés mellett négy kocka áll egy-egy számmal: 5, 7, 9, 11. A javasolt számot X-szel jelöljük meg. A presbiterek számát természetesen a gyülekezet nagysága határozza meg, de lehetnek olyan helyi feladatok, melyek elvégzésére a gyülekezet még egy-két presbiter beválasztását tartja indokoltnak. Tájékoztatásul: mostani presbitériumainkban mindenütt van felügyelő, gondnok, titkár, szervező és pénztáros. Helyenként van még kulturális megbízott, ifjúsági megbízott, diakónus stb. Két kivétellel mindenütt van egy pénzügyellenőr is.
Gyülekezeti pénztárost az új presbitérium saját tagjainak sorából, a gyülekezet nem-presbiter tagjai közül, akár a gyülekezeten kívülről is választhat. A megválasztott személy minden esetben a gyülekezet előtt teszi le hivatali esküjét, és a presbitériummal együtt a gyülekezet előtt felel tevékenységéért. ***Megbizatása évről évre*** a pénzügyellenőr által javasolt és a gyülekezet évi közgyűlése által megszavazott ***„felelősség alóli felmentése" után*** hosszabbodik meg.

(5) ***Felhatalmazás***

Az egyházi életünkért felelősséget érző egyháztagoktól elvárjuk, hogy lehetőségük szerint személyesen jelenjenek meg a választási közgyűlésen. Ugyanakkor előfordulhat, hogy a szavazásra jogosult gyülekezeti tag ágyban fekvő beteg, vagy más ok miatt nem tud résztvenni a választási közgyűlésen. Ebben az esetben felhatalmazást adhat egy más, ugyanahhoz a gyülekezethez tartozó és szavazásra jogosult tagnak, hogy az őhelyette is szavazzon.
Ehhez viszont az kell, hogy előzőleg írásban »Felhatalmazás«-t adjon az általa megbízott egyháztagnak. Ez a következőt kell tartalmazza:

FELHATALMAZÁS

A megbízó egyháztag Neve:_____ Címe:_____
Tekintettel, hogy személyesen nem tudok résztvenni a Választási Közgyűlésen, ezennel felhatalmazom az alábbi egyháztagot, hogy a presbitérium választásán nevemben szavazzon:
A felhatalmazott egyháztag Neve:_____ Címe:_____
Hely, dátum:_____ Aláírás:_____

Ajánlott, hogy a »Felhatalmazás«-t a megbízó egy családtagnak, rokonnak vagy közeli ismerősnek adja. A választási közgyűlésen megjelent egyháztag a »Felhatalmazás«-t a szavazólapokat kiosztó személynek átnyújtja. Az ellenőrzi, hogy a megbízó személy neve szerepel-e a választói névjegyzéken, s ezt követően a megbízottnak szavazólapot ad.
Ugyanaz az egyháztag több megbízó személy nevében is szavazhat.

Fogalmi tisztázás: A presbitériumot az evangélikus gyülekezetben a ***felügyelő,*** a reformátusban a ***gondnok*** vezeti.
Protestánsgyülekezeteinkben a kialakult hagyományt követve ***a presbitériumvezetőjét felügyelőnek, helyettesét gondnoknak nevezzük.***

A FELÜGYELŐ ÉS PRESBITERTÁRSAINAK, VALAMINT AZ ELLENŐRNEK MEGBIZATÁSA (MANDÁTUMA) A KÖVETKEZŐ 3 ÉVRE SZÓL.

A VÁLASZTÁSOK IDŐPONTJAI

GYÜLEKEZET, TESTÜLET	ELŐKÉSZÍTŐ PRESB.GYŰLÉS	NÉVJEGYZÉK ÉS JELÖLTLISTA KÖZZÉTÉTELE AZ ISTENTISZTELET UTÁN	VÁLASZTÁSI KÖZGYŰLÉS AZ ISTENTISZTELET UTÁN
VÄSTERÅS	36. hét	szeptember 10. szombat	**október 8. szombat**
STOCKHOLM	36. hét	szeptember 11. vasárnap	**október 9. vasárnap**
SÖLVESBORG	37. hét	szeptember 17. szombat	**október 15. szombat**
BORÅS-JÖNKÖPING	37. hét	szeptember 18. vasárnap	**október 16. vasárnap**
GÖTEBORG	37. hét	szeptember 18. vasárnap	**október 16. vasárnap**
LJUNGBY-STRÖMSNÄSBRUK	38. hét	szeptember 24. szombat	**október 29. szombat**
HELSINGBORG	38. hét	szeptember 24. szombat	**október 29. szombat**
MALMÖ	38. hét	szeptember 25. vasárnap	**október 30. vasárnap**
EGYHÁZTANÁCS			**november 5. szombat**

SZAVAZÓLAP (MINTA)

Szavazatomat az alábbiakra adom

A gyülekezet presbitériumába jelöltek névsora [Fiktív nevek] (ábécé-sorrendben)	FELÜGYELŐ	PRESBITER	ELLENŐR	
Aradi Attila Bányai Béla				
Ceglédi Cecilia Dévai Dániel				
Egri Emese				
Feleki Ferenc Gegesi Gabriella				
Hatvani Helén				
Ilosvai Imre				
Jenei János				
HÁNY TAGÚ LEGYEN A PRESBITÉRIUM?	*5*	*7*	*9*	*11*

A presbiter kis kátéja*

1. Presbiter lehet a gyülekezetnek minden választásra jogosult — férfi vagy női — tagja, aki tisztességes és egyházias életet él.
2. A presbitereket a gyülekezet választja az egyházi szabályzatban meghatározott időre. Minden gyülekezet felelős tehát presbitereiért, mert ő választotta őket.
3. Nem választható presbiternek az, aki az istentiszteleteket nem látogatja rendesen, aki erkölcstelen életet él, részeges, káromkodó, irigy, haragtartó és önző, aki fontosabbnak tartja saját javát, mint a közösségét.
4. A jó presbiter családi élete tiszta, élettársát megbecsüli, gyermekeit fegyelem alatt tartja. A hit tisztasága fölött családjában is őrködik, a szektákkal sem maga, sem családja közösséget nem tart.
5. Az istentiszteleteket családjával együtt szorgalmasan látogatja, az úrvacsorában minden alkalommal részt vesz.
6. Gyülekezete és egyháza javára szívvel és örömmel adakozik. Vezetőivel, lelkészével, presbitertársaival szemben testvéri szeretettel és bizalommal viselkedik. Az egyház ügyeit világi hatóságok előtt úgy védi és szolgálja, mint saját érdekeit. Egyházi törvényeinket ismeri, azokat megtartja és másokkal is megtartatja.
7. A presbitérium kötelessége felügyelni a gyülekezet hitéletére, erkölcsi magaviseletére, gondozni a gyülekezet anyagi és szellemi ügyeit.
8. A presbiter a gyűléseken, az ott folyó tanácskozásokban és a munkában részt vesz. Magát komolyan és higgadtan viseli. Ha a gyűlésen vita vagy személyeskedés merül fel, kötelessége figyelmeztetni a heveskedőket, hogy nem a saját, hanem Isten közösségének ügyében kell dönteniük. Minden tárgyhoz nyugodtan és legjobb meggyőződése szerint szól hozzá. Amit jónak tart, nyíltan kimondja, anélkül, hogy vele bárkit is sértene. Nehéz ügyek tárgyalásától sem gyávaságból, sem kétszínűségből el nem marad. Ha a többség mást határozott, mint amit ő helyesnek tart, a többség akarata előtt meghajol és annak engedelmeskedik. Ha a határozat meggyőződése szerint helytelen vagy éppen káros, a többség határozata ellen akkor sem izgat, hanem törvényes úton keresve igazát, igyekszik maga jóvá tenni a dolgot.
9. A presbiterek a lelkipásztor munkatársai, ezért azt minden munkájában hűségesen támogatniuk kell. A gyülekezet minden egyes tagjáért ők is felelősek lévén, kötelességük arra igyekezni, hogy a gyülekezetben Isten félelme és tisztelete uralkodjék, s a jó erkölcs otthonos legyen. A lelkésszel együtt kötelesek: a viszálykodókat békességre inteni, a tehetőseket áldozatkészségre buzdítani, a szűkölködők és nyomorultak ügyét támogatni, az elhagyatottakat felkarolni, a gyengéket erősíteni, a bűnbeesetteket a jó útra visszatéríteni, a megtérőket gondozni.
10. A presbiter buzdít Isten Igéjének olvasására, az igehirdetés hallgatására, s arra, hogy kétségeivel bárki bizalommal keresse fel a lelkipásztort, bízzon annak tanultságában és tapasztalatában, s ajánlásaira hallgasson. A presbiter az őreá bízott személyeket, családokat lelkiismeretesen látogatja, körükben beszélgetéssel és más módon Istent iránt ébreszt tiszteletet. A nyerészkedő, mértéktelen és szeretetlen tagokat szeretettel megdorgálja, s a jó útra visszavezetni iparkodik.
11. Pénzben, dicsőségben, az emberek háládatosságában való jutalmat a presbiter munkájáért nem kér és nem vár. Erkölcsi jutalma az a büszkeség, hogy őrállóként részt vehetett a gyülekezet, s ezáltal Isten országának építésében.
12. Elméjében a presbiter szüntelenül maga előtt tartja, hogy őt Isten nem uralkodni, hanem szolgálni hívta el, s kéri Istent, legyen segítségül erőtelenségében, tegye őt méltóvá erre a feladatra, hogy egész életében hittel tudjon járni azok előtt, akiket Isten reája bízott.

*Az »Üzenet« című református gyülekezeti lap nyomán. [ ]

Lássátok, halljátok egymást!*

(Második rész)

A könyv az ausztriai magyarok életéről szól, de íródhatott volna akár Svédországban is. Szerzője protestáns lelkész, aki hivatása mellett szociográfiai felmérést végez hívei között. A beszélgetésekben sorsok és magatartástípusok rajzolódnak ki, melyek az emigrációban felvetődő számos kérdésre adnak választ. Előző számunkban a könyv Kopogtatások című fejezetéből válogattunk részleteket, melyek a kapcsolatteremtés nehézségeiről, ritkábban örömeiről szóltak. A Honnan — hová című fejezet az ausztriai magyarok születési hely szerinti megoszlásáról ad képet. Ebből közlünk most töredékeket.

Téli szabadságra egy hegyi faluba mentünk. Házigazdámtól tudtam, hogy a faluban él egy magyar. Bejelentés nélkül kerestem fel a javakorban lévő plébánost. Győr mellől, 1922-ben került át Ausztriába.

Méltatlankodik:

— Ezek [t.i.az osztrákok. Szerk.] háromnegyedes ütemben táncolnak át szilveszterkor az újesztendőbe, nemhivatalos nemzeti himnuszukra, a Kék-Duna keringőre. Ugyanúgy, mint végig a történelmen. Valódi himnuszukkal meg hogyan bánnak? Én szégyellem magam helyettük. Bezzeg a mi népünk történelme és a mi himnuszunk! De ezt nem értik kérem. Hiába is mondanám nekik. Az otthon, az mégis más.

Beszélgetésünk németül folyt. Ha magyarul mond valamit, magyar mondatai németesek, mégha kiejtése ízes is; gondolkodása, szófűzése német nyelvi meghatározottságú. Minek nevezzem őt? Hova sorolható be? — vetettem fel a kérdést, útban hazafelé. Számára ugyan mi lehet a magyarság? Magatartás? Nyelv? Állampolgárság? Múlt emléke? Szülői ház szeretete? Ősök tisztelete? Majdnem csupa tegnap, alig egy ma. A holnapról nem is szólva.

Néhány hét múlva, Bécstől távoli vidéki kisvárosban, ugyancsak teljesen magánosan élő magyar családban emlékeztettek megválaszolatlan gondolataimra.

— Számomra mindig Ravasz László a példakép. Gondolom ismeri »Isten rostájában« című írását. Nem ismertem. *— Engedje meg, hogy felolvassam.* S olvassa. Engem nem minden nyugtat meg abból, amit olvas.

— Ravasz püspöknek a magyarság lelkiség. Magyarrá nem tesz az, ha itt születtem. Nem mindenki magyar, aki magyarul beszél. Nem tesz magyarrá a faj sem, mert voltak már turáni fajtájú hazaárulók is, és hány német, szlovák vagy más eredetű testvérünk ontotta vérét értünk... Azt sem lehet mondani, hogy magyar az, akit érdeke ideköt. Az igazi magyar akkor is magyar, ha koldus lesz érte, ha meggyalázzák, ha életébe kerül.

A magyarság lelkiség.

Lehet. Nem vitatom. Döntse el mindenki nemzetiségi hovatartozását, lelkiségét, magatartását, érzéseit maga. Véleményét tiszteletben tartom — kölcsönösségi alapon.

Ilyen gondolatokkal vívódva állítom le a motort egy másik családnál.

— A Tanácsköztársaság bukása után jöttem ki Magyarországról. Ausztriában is megmaradtam kommunista érzelműnek. Itt nősültem, feleségemet és családomat megtanítottam magyarul. Aztán jött 45, hazamentem, előbb csak körülnézni, hazavihetem-e családomat? De otthonról gyorsan hazajöttem. Látogatásom után megszakítottam minden kapcsolatot az országgal, és a kinti magyarokkal. Akik 1944/45-ben érkeztek városunkba, azok nem az én magyarjaim voltak. Én az első világháborút követő évekhez hasonlítom a menekülteket. Azóta az egyház volt az egyetlen magyar kapcsolatom, a nyelvhez is. Ma a családommal se beszélek magyarul.

Kevés magyar foglalkozik Ausztriában bortermeléssel. Közülük a legismertebbhez köszönök be.

— Évszázadok óta szőlősgazdák, bortermelők vagyunk. Szállítottunk régen a bécsi udvarnak is. Ma sem feledkezünk meg őseink gyakorlatáról. Fiammal már háromszor kerestem fel Habsburg Ottót. Évente küldünk neki borkóstolókat, első termésünkből.

Ezt követően felvette soproni licista sapkáját — az evangélikus gimnáziumban érettségizett —, tárogatóját magához vette és elindult a kertbe. Onnan hallottuk a Kossuth-nótát: *Kossuth Lajos azt üzente..., — ne félj pajtás, nem ma izente!* —, majd: *Felszántom a császár udvarát...* Pöckingben pedig dr. Habsburg Ottó mindmáig burgenlandi magyar császárhű fia borát issza.

Sorsok, emberek:

— Apám húszéves korában, még a Monarchia idején költözött a császárvárosba. Mi a Viharsarokból származunk. Ki akart vándorolni Amerikába, munkát keresett. Itt maradt. Anyám idevalósi. Én már Ausztriában születtem. Érteni értek magyarul, de már nem beszélek jól, viszont félig máig is magyarul érzek.

— Apám nem szerette a német megszállókat. Én meg az oroszokkal nem tudtam megbarátkozni. Ezért 1956 elején átkúsztam a határon.

— Magyarországon 1946-ban halálra ítéltek. Az ítéletet véletlenül éltefogytiglanra változtatták. Szabadulásom után [valószínűleg az 56-os forradalom idején.Szerk.] még vártam néhány hetet, aztán 1957 elején átjöttem.

— Ausztriában születtem. Anyám elhagyott. Osztrák nagymamám erre átvitt Magyarországra, mert ott akkor jobb volt. 1956 után, 28 esztendőre rá, hazakerültem Ausztriába.

— Amerikában születtem. Egyéves koromban, az első világháború után hazatértek szüleim az újhazából az ó-ba. Tizenkét évig éltek odaát. 1945 után már magam döntöttem. Azóta Ausztriában élek.

— Magyarországon születtem az elmúlt század végén, de még a századforduló előtt Bécsbe kerültünk. 1918-ban azután visszaköltöztünk Magyarországra, ahonnan 1944-ben jöttünk vissza.

— Jugoszláviában a háború után elítéltek. Minden német a Bácskában háborús bűnös lett. A haláltáborból szöktem. Ezért vagyok még életben.

— Magyarországon a második világháború alatt tagja voltam az ellenállási mozgalomnak. Ennek ellenére 1945-ben az oroszok elfogtak. A romániai Focsani hadifogolytáborba kerültem. Megszöktem. Magyarországon 1948-ban titoizmussal vádoltak. A börtön elől Jugoszláviába szöktem. Itt menedékjogot kaptam és családot alapítottam, majd vendégmunkára kényszerültem. Azóta itt élek, de ki tudja, végleg itt maradok-e? Én már semmi véglegeset az életben nem merek mondani.

— Tudja, Tiszteletes úr, szóval amikor Miklóssal táncoltunk fiatal korunkban, nagyon boldog voltam — emlékezik a legrégebben itt élő magyarok egyike. Megelevenednek bálozási történetek, levélrészleteket idéz, csak arra nem tudok rájönni kiról beszél. — *Hát nem emlékszik rá? Előző években beszéltem kedves Szépfalusi magának is a leveleiről. Idéztem belőlük. Póla, az nekünk szent hely volt. Még mindig nem tudja, milyen Miklósról beszélek? Hát természetesen a Horthy Miklósról. Ejnye, de feledékeny kedves Szépfalusi.*

Vasárnapi istentisztelet előtt a grazi kórházban látogatok meg egy asszonyt:

— A stájer faluban én voltam az egyetlen magyar. Amikor 1945-ben megérkezett a főhadnagy úr, Nagy József evangélikus lelkész 15 fő katonával és két lóval, mindjárt nálunk kvartírozták be magukat. Legnagyobb fájdalmam akkor ért, amikor hiába kerestem unitáriusokat. A helyi osztrák lelkész nem vett fel hívei névsorába. Csak a fejét rázta, hogy ilyen vallást nèm ismer, és akkor én nem is

* **Szépfalusi István:** *Lássátok, halljátok egymást.* Második, javított, bővített kiadás. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1992.

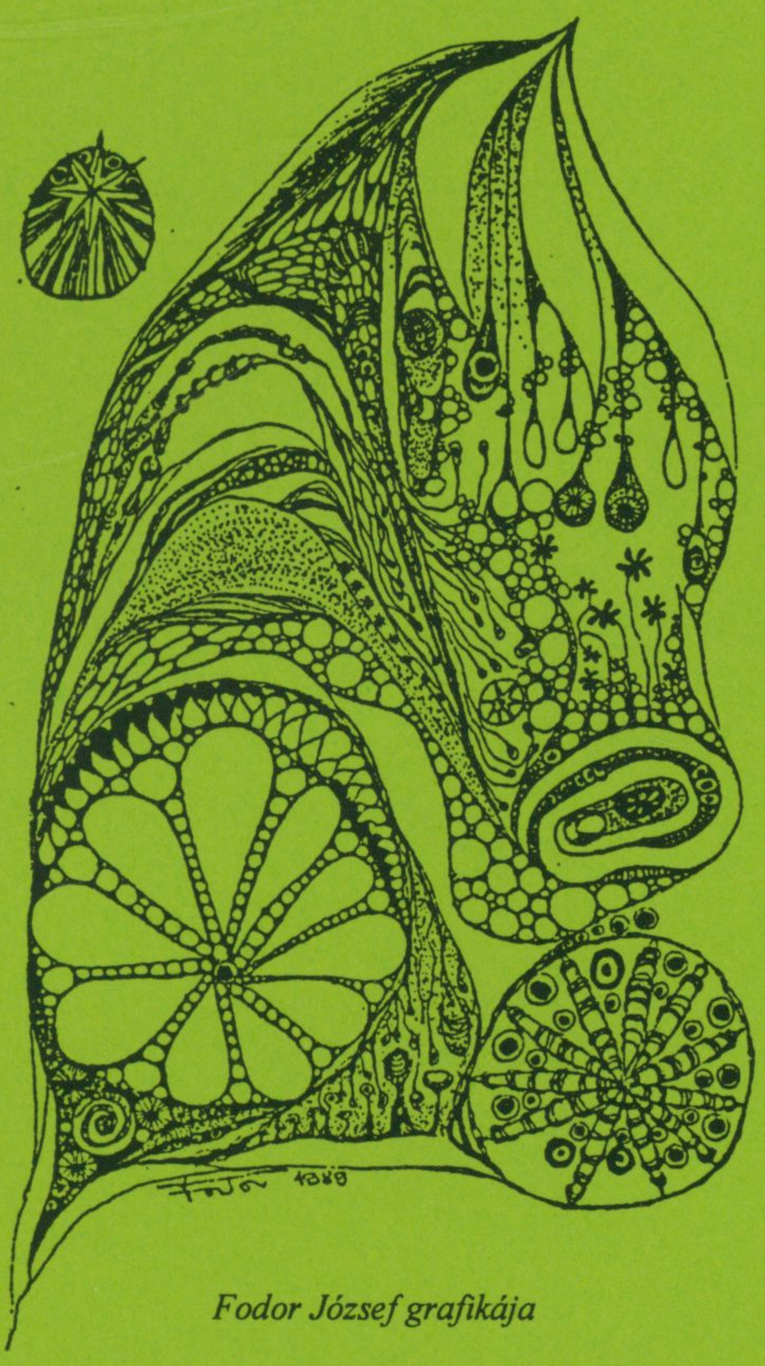

Fodor József grafikája

lehetek keresztény. Jó hogy eljött, legalább megbeszélhetjük temetésemet. Persze fizetni érte nem tudok, de már Nagy Józsi is mondta — mielőtt elment Kölnbe lelkésznek, felkeresett —, hogy szólt Önnek a temetésemről.

Hátrahagytam névjegyemet és ráírtam: A temetés ingyenes. Néhány hónap múlva elhúnyt. Mégsem értesítettek...

Pedig a Magyar Lelkigondozó Szolgálat magyar nyelvű temetésért — bárhol is legyen az ország területén — semmiféle ellenszolgáltatást nem kér. Az egyházi pénztár a hívek adományából fedezi a felajánlott utolsó anyanyelvi szolgálatot. [Mégis] kevesen veszik igénybe.

A felmérésbe felvett személyek adataiban a születési helységeket összegezve 43,21% a mai Magyarországon, 5,58% Romániában, 3,35% Jugoszláviában, 2,29% Csehszlovákiában, összesen 54,43% külföldön született. Az Ausztriában született [burgenlandi.Szerk.] magyarok részaránya 3,47%, az osztrák vagy más (nem-magyar) élettársaké 8,82%, míg az 1956-tól 1974-ig Ausztriában született gyermekek 19,58%-ot képviselnek. 13,69% születési helye ismeretlen. Az ausztriai magyarok 11%-a Budapesten, 1,5%-a Sopronban, 1,17%-a Kolozsváron, 1,12% Pozsonyban született (1974-es adatok!).

(Folytatjuk)

Dr. Szentkirályi Istvánné,
szül. Balogh Lujza,

életének 85. évében, nagy türelemmel viselt szenvedés után 1994. július 31-én elhunyt. Temetése szeptember 13-án, 10.15 órakor lesz a Rácksta-temető Liljan-kápolnájában (Silversmedsgränd, Vällingby).

Balassi Bálint

Bocsásd meg Úr Isten

Bocsásd meg Úr Isten, ifjúságomnak vétkét,
Sok hitetlenségét, undok fertelmességét:
Töröld el rútságát,
Minden álnokságát.
Könnyebbítsd lelkem terhét.

Az én búsult lelkem én nyavalyás testemben
Tétova bujdosik, mint madár a szélvészben;
Tőled elijedett,
Tudván, hogy vétkezett,
Akar esni kétségben.

Akarna gyakorta hozzád ismét megtérni,
De bűnei miatt nem mer elődbe menni,
Tőled oly igen fél.
Reád nézni sem mér,
Színed igen rettegi.

Semmije sincs pedig, mivel elődbe menjen,
Mivel jóvoltodért viszont téged tiszteljen,
Nagy alázatosan,
Méltó haragodban
Tégedet engeszteljen.

Bátorítsad, Uram, azért biztató szóddal!
Mit használsz szegénynek örök kárhozatjával?
Inkább hadd dicsérjen
E földön éltében
Szép magasztalásokkal.

Térj azért én lelkem, kegyelmes Istenedhez,
Szép könyörgésekkel béküljél szent kezéhez,
Mert lám, hozzá fogad,
Csak reá hagyd magad:
Igen irgalmas Úr ez.

Higyjünk mindörökké egyedül csak ő benne,
Őrizkedjünk bűntől, ne távozzunk ő tőle.
Áldott az ő neve
Örökké mennyekbe',
Ki már megkegyelmezé.

Kegyelettel emlékezünk „az első mindenestül európai magyar költő"-re, Balassi Bálintra (1554—1594), halálának 400. évfordulóján.

ISTENTISZTELETEK, RENDEZVÉNYEK NAPTÁRA 1994 MÁSODIK FÉLÉVÉRE

A Svédországi Magyarok Országos Szövetsége (SMOSZ)

1994. augusztus 20-án, szombaton,

a magyar protestáns gyülekezet otthonában,

Tångagärdén

Szent István-napi ünnepséget rendez, melynek keretében színre lép a

Torontói Magyar Színjátszók Társulata.

AUGUSZTUS

		ISTENTISZTELET	
1	hétfö		
2	kedd		
3	szerda		
4	csütörtök		
5	péntek		
6	szombat		AZ ÖNKÉPZÖ-
7	vasárnap	10.00 TÅNGAGÄRDE	KÖR NYÁRI TÁBORA TÅNGA-GÄRDÉN
8	hétfö		
9	kedd		
10	szerda		
11	csütörtök		
12	péntek		
13	szombat		
14	vasárnap		
15	hétfö		
16	kedd		
17	szerda		
18	csütörtök		
19	péntek		
20	szombat		
21	vasárnap	10.00 TÅNGAGÄRDE*	SZT.ISTVÁN
22	hétfö		
23	kedd		
24	szerda		
25	csütörtök		
26	péntek		
27	szombat	16.00 HELSINGBORG	**B.Z.
28	vasárnap	15.00 MALMÖ	**B.Z.
29	hétfö		
30	kedd		
31	szerda		

** **GÖTEBORG-i híveinket** augusztusban a Tångagärdén tartandó istentiszteletre várjuk.*
*** Békássy Zoltán nyug. esperes szolgálata*

SZEPTEMBER

		ISTENTISZTELET	
1	csütörtök		
2	péntek		NYEMRUSZ & KÉMEUM TEOL.KONF. KOLOZSVÁR-
3	szombat		
4	vasárnap		NAGYVÁRAD
5	hétfö		
6	kedd		
7	szerda		
8	csütörtök		
9	péntek		
10	szombat	18.00* VÄSTERÅS*	Istók közzététele
11	vasárnap	16.00 STOCKHOLM	Istók közzététele
12	hétfö		
13	kedd		
14	szerda		
15	csütörtök		
16	péntek		
17	szombat	15.00 SÖLVESBORG	Istók közzététele
18	vasárnap	10.00 TÅNGAGÄRDE	Istók közzététele
		16.00 GÖTEBORG	Istók közzététele
19	hétfö		
20	kedd		
21	szerda		
22	csütörtök		
23	péntek		
24	szombat	10.00 LJUNGBY	Istók közzététele
		16.00 HELSINGBORG	Istók közzététele
25	vasárnap	15.00 MALMÖ	Istók közzététele
26	hétfö		
27	kedd		
28	szerda		
29	csütörtök		
30	péntek		

** **VÄSTERÅS-i híveinket** kérjük, előzetesen tájékozódjanak Mayer Mária felügyelőnél a 021 - 18 59 27 -es telefonszámon.*

OKTÓBER

1	szombat	16.00 OSLO	
2	vasárnap	17.00 ESKILSTUNA*	
3	hétfö		
4	kedd		
5	szerda		
6	csütörtök		
7	péntek		
8	szombat	17.00 VÄSTERÅS	VÁLASZTÁS
9	vasárnap	16.00 STOCKHOLM	VÁLASZTÁS
10	hétfö		
11	kedd		
12	szerda		
13	csütörtök		
14	péntek		
15	szombat	16.00 SÖLVESBORG	VÁLASZTÁS
16	vasárnap	10.00 TÅNGAGÄRDE	VÁLASZTÁS
		16.00 GÖTEBORG	VÁLASZTÁS
17	hétfö		
18	kedd		
19	szerda		
20	csütörtök		
21	péntek		
22	szombat		
23	vasárnap		Nemzeti Ünnep
24	hétfö		
25	kedd		
26	szerda		
27	csütörtök		
28	péntek		
29	szombat	10.00 LJUNGBY	VÁLASZTÁS
		16.00 HELSINGBORG	VÁLASZTÁS
30	vasárnap	15.00 MALMÖ	VÁLASZTÁS
31	hétfö		Reformáció

NOVEMBER

		ISTENTISZTELET	
1	kedd		
2	szerda		Halottak napja
3	csütörtök		
4	péntek		
5	szombat		EGYH.TANÁCSI VÁLASZTÁS
6	vasárnap	10.00 TÅNGAGÄRDE ✿	
7	hétfö		
8	kedd		
9	szerda		
10	csütörtök		
11	péntek		
12	szombat	17.00 VÄSTERÅS ✿	
13	vasárnap	16.00 STOCKHOLM ✿	
14	hétfö		
15	kedd		
16	szerda		
17	csütörtök		
18	péntek		
19	szombat	16.00 SÖLVESBORG ✿	
20	vasárnap	16.00 GÖTEBORG ✿	
21	hétfö		
22	kedd		
23	szerda		
24	csütörtök		
25	péntek		
26	szombat	16.00 HELSINGBORG ✿	
27	vasárnap	15.00 MALMÖ ✿	Advent 1.
28	hétfö		
29	kedd		
30	szerda		

DECEMBER

		ISTENTISZTELET	
1	csütörtök		
2	péntek		
3	szombat	16.00 OSLO ✿	
4	vasárnap	17.00 ESKILSTUNA	Advent 2.
5	hétfö		
6	kedd		
7	szerda		
8	csütörtök		
9	péntek		
10	szombat	13.00 VÄSTERÅS	
11	vasárnap	10.00 TÅNGAGÄRDE	Advent 3.
		16.00 GÖTEBORG	
12	hétfö		
13	kedd		
14	szerda		
15	csütörtök		
16	péntek		
17	szombat	10.00 LJUNGBY ✿	
		16.00 HELSINGBORG	
18	vasárnap	15.00 MALMÖ	Advent 4.
19	hétfö		
20	kedd		
21	szerda		
22	csütörtök		
23	péntek		
24	szombat		Karácsonyest
25	vasárnap	16.00 STOCKHOLM	Karácsony 1.
26	hétfö	17.00 SOLVESBORG	Karácsony 2.
27	kedd		
28	szerda		
29	csütörtök		
30	péntek		
31	szombat		Óév/Szilveszter

✿ = úrvacsoraosztással egybekötött istentisztelet

* Tájékoztat: Kollarik György, Tel: 016-422 318

*Ahhoz, hogy a tervezett teológiai konferenciára is elmehessünk, s a választások se szenvedjenek halasztást, őszi istentiszteleti rendünkben az eddig megszokott alkalmakhoz képest **helyenként időpont-változtatásra kényszerültünk.** Azzal együtt, hogy mindenki megértését reméljuk, egyben **KÉRJÜK, HOGY AZ ISTENTISZTELETI ALKALMAKAT SAJÁT FALINAPTÁRUKBA IS SZÍVESKEDJENEK BEÍRNI !** Előre is köszönjük!*